

ҮШ ДЕНЕ ЕСЕБІ

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫНЫҢ ЕСЕБІ?

КАРАГАНДЫ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА ДЕРЕКТЕРДІҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІН ТАЛДАУ

Funded by
the European Union

www.arnika.org

www.ecomuseum.kz

Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Supported by:

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

Federal Foreign Office

TRANSITION

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

on the basis of a decision
by the German Bundestag

ҮШ ДЕНЕ ЕСЕБІ

**ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ПАРНИКТІК ГАЗДАР
ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫНЫҢ ЕСЕБІ**

**КАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА
ДЕРЕКТЕРДІҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІН ТАЛДАУ**

Қарағанды - Прага - 2023

Қалмыков Д.Е. және т.б. **Үш дене есебі. Қазақстандағы парниктік газдар шығарындыларының есебі? Қарағанды облысы мысалында деректерді талдау.** – Қарағанды-Прага: ЭкоМұражай, Arnika, 2023 ж. – 48 б.

Бас редактор: Дмитрий Қалмыков

Негізгі авторлар: Айгүл Маликова, Дмитрий Қалмыков

Авторлар: Айгүл Маликова, Дмитрий Қалмыков, Мартин Скальски, Ирина Игнатович, Василий Александров, Екатерина Оборина, Афина Мартынюк

Бұл зерттеу ағылшын, орыс және қазақ тілдерінде жарияланады

Ағылшын тіліне аударған: Макар Терёшин

Қазақ тіліне аударған: Асел Маликова

Бұл басылым Еуропалық Одақ пен Чехия Республикасының Сыртқы істер министрлігінің өтпелі кезеңге жәрдемдесу бағдарламасы, сондай-ақ Германияның Федералды экономика және климатты қорғау министрлігі (BMWK) мен Германияның Федералды сыртқы істер министрлігі (AA) қаржыландыратын және Халықаралық климат бастамасының (IKI) шағын гранттар бағдарламасының қолдауымен дайындалды. Бұл бағдарламаны Германия халықаралық ынтымақтастық қоғамы (GIZ) жүзеге асырады.

Бұл басылымның мазмұны Қарағанды облысының Экологиялық мұражайы мен Arnika ұйымының жауапкершілігінде және донорлардың көзқарасын білдірмейді.

© Arnika, 2023

© EcoMuseum, 2023

Аннотация

«КЛИМАТТЫҢ ӨЗГЕРУІНЕ БІЗДІҢ ЖАУАБЫМЫЗ» бастамасы ЭкоМұражайдың екі жобасын біріктірді:

- «Қарағанды облысында климаттың өзгеруінің салдарын жұмсартуға азаматтық қоғамның қатысуы» – Чехияның «Арника – Азаматтарды қолдау орталығы» қоғамдық ұйымымен серіктестікте жүзеге асырылып, Еуропалық Одақтың (ЕО) «Азаматтық қоғам ұйымдары және жергілікті билік органдары» бағдарламасы және Чехия Республикасының Сыртқы істер министрлігінің өтпелі кезеңге жәрдемдесу бағдарламасының қолдауымен қаржыландырылады.

- «Қарағанды облысында климаттың өзгеруіне бейімделу шараларын жүзеге асыру» – Германияның Федералды қоршаған ортаны қорғау, табиғатты сақтау, ядролық қауіпсіздік және тұтынушылар құқығын қорғау министрлігі (BMUV) тапсырысы бойынша Германия халықаралық ынтымақтастық қоғамы (GIZ) жүзеге асыратын Халықаралық климаттық бастама (IKI) аясында іске асырылады.

Бастаманың бір мақсаты – Қарағанды облысы үшін парниктік газдарының (ПГ) шығарындыларын азайту бойынша іс-шаралар жоспарын әзірлеу. Шығарындыларды азайту шаралары (митигациялық шаралар) климатқа ең үлкен зиян келтіретін кәсіпорындарда жүзеге асырылуы тиіс. Олар сонымен қатар шығындар мен ПГ шығарындыларын азайту арасындағы тиімділік тұрғысынан орындалуы қажет.

Климатқа әсер етуді азайту шаралары жүзеге асырылатын басым салалар мен нақты ластаушы кәсіпорындарды таңдау үшін «Климаттың өзгеруіне біздің жауабымыз» бастамасы Қарағанды облысындағы ПГ шығарындыларының ағымдағы деңгейі туралы деректерді іздеу және олардың қолжетімділігін бағалау бойынша жұмыс жүргізді. Мұндай деректер шығарындыларды азайту шараларын жоспарлаудың бастапқы нүктесі болып табылады.

Қарағанды облысындағы кәсіпорындардың 2016–2021 жылдардағы парниктік газдар шығарындылары туралы деректерді іздеу жұмыстары парниктік газдарының мониторингі мен есебінің жүйесінің жетілмегендігі мен тиімсіздігін, оларды жұртшылық пен мемлекеттік органдар үшін қолжетімді ету мәселелеріндегі қателіктер мен кемшіліктерді анықтады.

Зерттеу барысында Қазақстанда ПГ бойынша есепке алу және есеп беру жүйелерінің кем дегенде үш түрі қатар жұмыс істейтіні анықталды:

- Қазақстан Республикасының БҰҰ КӨНК ұлттық есептерді қалыптастыруы үшін пайдаланылатын ПГ мемлекеттік инвентаризациясы;
- Кәсіпорындардың мемлекеттік көміртек кадастрына есебі;
- Кәсіпорындардың ластағыштардың шығарындылары мен көшірілу тіркеліміне есебі.

Осы зерттеуде жоғарыда аталған парниктік газдарының есепке алу жүйелері ПГ шығарындылары туралы деректердің болуын, олардың толықтығын, сенімділігін, сапасын, қолжетімділігін және қолда бар ақпараттың салыстырмалылығын бағалау үшін зерделенді.

МАЗМҰНЫ

Аннотация.....	4
Мазмұны.....	5
Кестелер тізімі.....	5
Суреттер тізімі.....	5
Қосымшалар тізімі.....	5
Аббревиатуралар мен қысқартулар тізімі.....	8
1. Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірулері туралы ақпаратқа қол жеткізуге арналған заңнамалық талаптар.....	9
2. Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірулерін есепке алуды реттеу.....	12
2.1. Мемлекеттік көміртек кадастры.....	13
Қысқаша сипаттама.....	13
Деректердің ашықтығы, қол жетімділігі.....	14
Деректердің сапасы.....	15
2.2. Көміртек квоталарының ұлттық жоспары.....	17
Қысқаша сипаттама.....	17
Деректердің ашықтығы, қол жетімділігі.....	17
Деректердің сапасы.....	18
2.3. Көміртек бірліктердің мемлекеттік реестрі.....	19
Қысқаша сипаттама.....	19
Деректердің ашықтығы, қол жетімділігі.....	19
Деректердің сапасы.....	19
3. Климаттың өзгеруі жөніндегі Біріккен Ұлттар Ұйымының негіздемелік конвенциясы.....	20
3.1. Ұлттық деңгейде анықталатын үлестер (ҰДАҰ)	20
3.2. Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірулері жөніндегі ұлттық инвентаризация есептері.....	20
Қысқаша сипаттама.....	20
Деректердің ашықтығы, қол жетімділігі.....	21
Деректердің сапасы.....	21
4. БҰҰ ЕЭК-нің «Қоршаған орта мәселелері бойынша ақпаратқа қол жеткізу, жұртшылықтың қатысуы және әділеттікке қол жеткізу» жөніндегі Орхус конвенциясы.....	23
Қысқаша сипаттама.....	23
Деректердің ашықтығы, қол жетімділігі.....	24
Деректердің сапасы.....	25
5. Парниктік газдар бойынша түрлі есептеу және есеп беру жүйелеріндегі мәліметтердің қолжетімділігінің, сапасының, қол жетімділігінің және салыстырмалылығының салыстырмалы талдау нәтижелері.....	26
Парниктік газдардың шығарындыларын есепке алу бойынша үш параллельді жүйе.....	26

Қазақстан Республикасының әкімшілік бірліктері аумақтарының ПГ шығарындылары туралы деректері және оларды мемлекеттік жоспарлау үшін пайдалану.....	28
Қорытындылар.....	29
Қосымшалар.....	30

Кестелер тізімі

2.1 кесте – Көміртек квоталарының ұлттық жоспары. 2022-2025 жж. реттелетін қызмет салалары бойынша көміртек квоталарының жалпы көлемі.....	7
5.1 кесте – Қазақстанда парниктік газдардың шығарындылары туралы ақпараттарды жинаудың әртүрлі есептеу жүйелері бойынша салыстырмалы талдау.....	30

Суреттер тізімі

1.1 - сурет – Қазақстан электрондық үкіметі сайтындағы «Экологиялық ақпаратты ұсыну» қызметінің парағы www.egov.kz	10
1.2 - сурет – ҚР Экология және табиғи ресурстар Министрлігінің қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесі (ҚОҚ БАЖ) сайты.....	10
1.3 - сурет – «Экологиялық ақпаратты ұсыну (өтініш беру)» батырмасы көрсетілген ҚОҚ БАЖ сайтының жеке кабинеті интерфейсі.....	11
1.4 - сурет – ҚОҚ БАЖ сайтының жеке кабинеті интерфейсі, онда қолжетімді ақпарат тізімі көрсетілген. Көміртек кадастры жоқ.....	11
2.1 - сурет — ПГ шығарындылары мен сіңірулерінің ұлттық инвентаризациясын әзірлейтін ҚР экология және табиғи ресурстар Министрлігіне бағынысты ұйым «Жасыл Даму» АҚ сайтының интерфейсі - https://recycle.kz/en/parnikovye-gazy	13
2.2 - сурет – парниктік газдар шығарындылары бойынша инвентаризация есептері электрондық түрде толтырылып және ұсынылатын https://ecocarbon.gov.kz сайтының экран көшірмесі.....	15
2.3 - сурет – Қазақстанның экологиялық ақпаратының мемлекеттік қоры сайтының скрині, ұсынылатын деректер тізімімен, https://ecogofond.kz (4-тармақта мемлекеттік көміртек кадастры көрсетілген, бірақ оны жүктеу мүмкін емес).....	16
2.4 - сурет – ҚР экологиялық ақпаратының мемлекеттік қоры сайтында ұсынылған көміртек квоталарының ұлттық жоспарлары реестрі.....	18
3.1 - сурет – ҚР МЭАҚ сайтының https://ecogofond.kz скрині. ПГ көздерінен антропогендік шығарындылар мен сіңірулердің кадастры жөніндегі ҚР ұлттық есептерінің реестрі.....	22
3.2 - сурет – ҚР МЭАҚ сайтында келтірілген озон қабатын бұзатын заттар бойынша Монреаль хаттамасымен реттелмейтін антропогендік шығарындылар мен сіңірулердің кадастры жөніндегі ұлттық есептердің реестрі.....	22
4.1 - сурет – Зерттеу кезеңіндегі ЛШКТ есептерімен сайттың қолжетімділігін талдау нәтижелері (аптайм (uptime engl.) көрсеткіші сайттың қанша уақыт бойы қолжетімді болғанын көрсетеді)	25

Қосымшалар тізімі

1 - қосымша – Экологиялық ақпараттың мемлекеттік қорынан мемлекеттік көміртек кадастры жөніндегі мәліметтерді ұсынуды сұрау.....	36
2 - қосымша – Экологиялық ақпараттың мемлекеттік қорының мемлекеттік көміртек кадастры жөніндегі мәліметтердің жоқтығы жайындағы жауап.....	37
3 - қосымша – ҚР ЭТРМ климаттық саясат және жасыл технологиялар Департаментінен мемлекеттік көміртек кадастры жөніндегі мәліметтерді ұсынуды сұрау.....	40
4 - қосымша – Мемлекеттік көміртек кадастрына және ЛШКТ «Қарағанды Энергоцентр» ЖШС жіберген есебінің мәліметтерін ұсынуды сұрау.....	41
5 - қосымша – Қазақстан Республикасының экология және табиғи ресурстар Министрлігінің 14.08.2023 ж. парниктік газдардың шығарындылары жөніндегі мәліметтерді ұсыну сұрауына берген жауабы.....	42

Аббревиатуралар мен қысқартулар тізімі

АҚ	акционерлік қоғам
МЭАҚ	мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры
ҚОҚ БАЖ	қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесі
ЕЭК	Еуропалық экономикалық комиссия
ЛЗ	ластаушы зат
ЖПОШ	жерді пайдалану, жерді пайдаланудағы өзгерістер және орман шаруашылығы
ХСҰ	халықаралық стандарттау ұйымы
ОШЖПТ	орман шаруашылығы және жерді пайдаланудың басқа түрлері
КӨҮЭТ	БҰҰ КӨНК жанындағы климаттық өзгеруі бойынша үкіметаралық сарапшылар тобы
ЭТРМ	экология және табиғи ресурстар Министрлігі
КҰБ	кадастр жөніндегі ұлттық баяндама
ПГ	парниктік газдар
ҰДАҰ	ұлттық деңгейде анықталған үлестер
ҚҰ	қоғамдық ұйым
БҰҰ	Біріккен Ұлттар Ұйымы
ЖФЭК	БҰҰ КӨНК ҚР Ұлттық есептеріндегі жалпы форматтағы электронды кесте
ЕҚТА	ерекше қорғалатын табиғи аумақ
ЛШКТ	ластағыштар шығарындыларының көшірілуі тіркелімі
ҚР	Қазақстан Республикасы
ЖЖП	жаһандық жылыну потенциалы
ӨПӨП	өнеркәсіптік процестер және өнімдерді пайдалану
БҰҰ КӨКБ НК БҰҰ	климаттың өзгеруімен күрес бойынша негіздемелік конвенциясы
ОЭТ	отын- энергетикалық теңгерім
ЖЭС	жылу электр станциясы
ЖЭО	жылу электр орталығы
ҚТҚ	қатты тұрмыстық қалдықтар
ЭК	экологиялық кодекс
ЭЦҚ	электрондық цифрлық қолтаңба
CRF	Common Reporting Format
IPCCC	International Panel Climate Change Convention
NIR	National Inventory Report

1. Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірулері туралы ақпаратқа қол жеткізу жөніндегі заңнамалық талаптар

Қазақстандағы парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуі туралы ақпарат көздері мыналар болып табылады:

- 1) Монреаль протоколымен реттелмейтін антропогендік шығарындылар мен парниктік газдарды сіңіретін көздерден шыққан ұлттық есептер;
- 2) Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары;
- 3) Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрі;
- 4) Мемлекеттік көміртегі кадастры;
- 5) Қазақстан Республикасындағы ластағыш заттардың шығарындылары мен көшірілуі жөніндегі тіркелім.

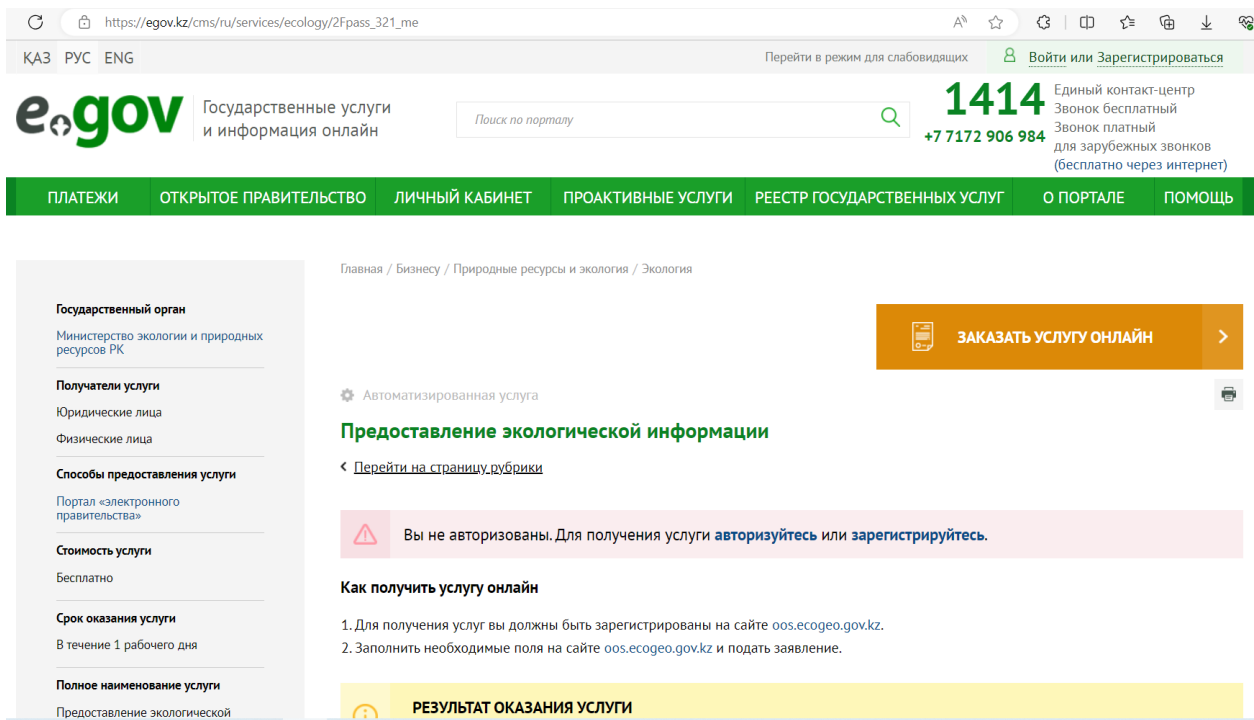
Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне (ҚР ЭК 17-бап, 1-тармақ, 2, 4 және 8-тармақша, 18-бап) сәйкес парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуі туралы мәліметтер экологиялық ақпаратқа жатады және коммерциялық немесе басқа заңмен қорғалған құпия деп танылмайды. Мұндай деректер МЭАҚ - Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры (ҚР ЭК 20-бап, 5-7 тармақтар) арқылы жиналуы тиіс, ол өз кезегінде, бұл деректерді бірінші сұрау бойынша себептерін түсіндірмей ұсынуға міндетті.

Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорына сұраныс беру үшін Қазақстан Республикасының электрондық үкімет сайтында ақпарат алу үшін мемлекеттік онлайн қызмет бар (www.egov.kz және <https://oos.ecogeo.gov.kz>, 1.1-1.3 суреттерді қараңыз). Сұраныс беру үшін электрондық цифрлық қолтаңба (ЭЦҚ) қажет. ЭЦҚ болмаса, ақпарат сұрату мүмкін емес, бұл Қазақстан халқының экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқықтарын негізсіз шектейді, себебі ЭЦҚ-мен иелену міндетті емес және көптеген адамдардың сандық қолтаңбасы жоқ, оны алу мүмкін емес немесе қажетсіз. Мұндай жүйе зейнеткерлер мен студенттер сияқты халықтың бірнеше миллион адамын экологиялық ақпаратқа қол жеткізуден айырады, өйткені көпшілік зейнеткерлерде ЭЦҚ жоқ, ал оқушылар мен студенттер 17 жасқа толмағанға дейін ЭЦҚ ала алмайды.

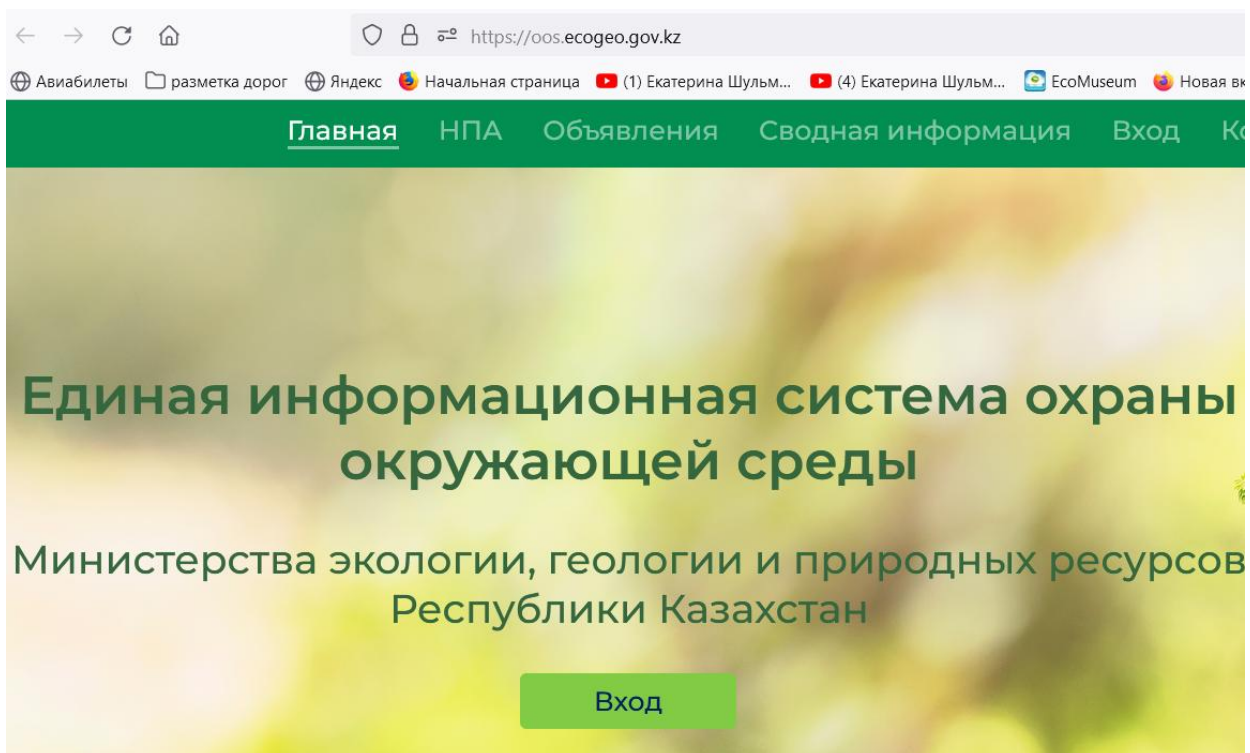
Бұл бет интерфейсі еркін формулировкада сұраныс жасауға да мүмкіндік бермейді (1.4 сурет). Сұраныс беру үшін тек ашылатын тізімде бар ақпаратты таңдау мүмкіндігі бар. Бұл тізім, мысалы, парниктік газдардың шығарындыларына берілген квоталар, Қазақстанның климаттың өзгеруімен күрес бойынша БҰҰ-ның негіздеделік конвенциясына қатысты міндеттемелерді орындауы және басқа халықаралық конвенциялар, берілген экологиялық рұқсаттар және т.б. туралы мәліметтерді сұрауды қарастырмайды.

ҚР ЭТРМ тарапынан сұралатын ақпараттың шектелген тізімі халықтың маңызды экологиялық ақпаратқа, соның ішінде Қазақстанның климатқа әсер етуі туралы деректеріне қол жеткізуін болдырмайды.

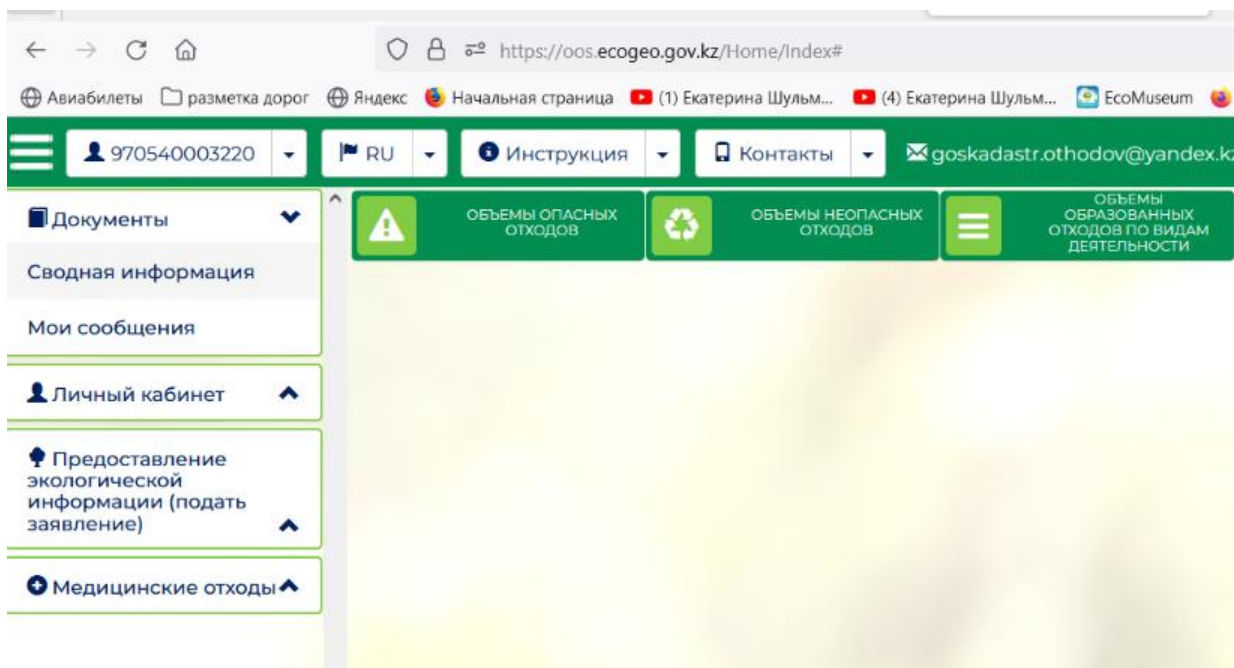
Бұдан әрі жоғарыда аталған ақпарат көздерінің әрқайсысының Қазақстанның жалпы көрсеткіштері құрамындағы Қарағанды облысының парниктік газдарының шығарындылары мен сіңіру көлемі туралы қызықтыратын деректердің қолжетімділігін талдай отырып, қысқаша сипаттамасы берілген (3-4-тараулар).

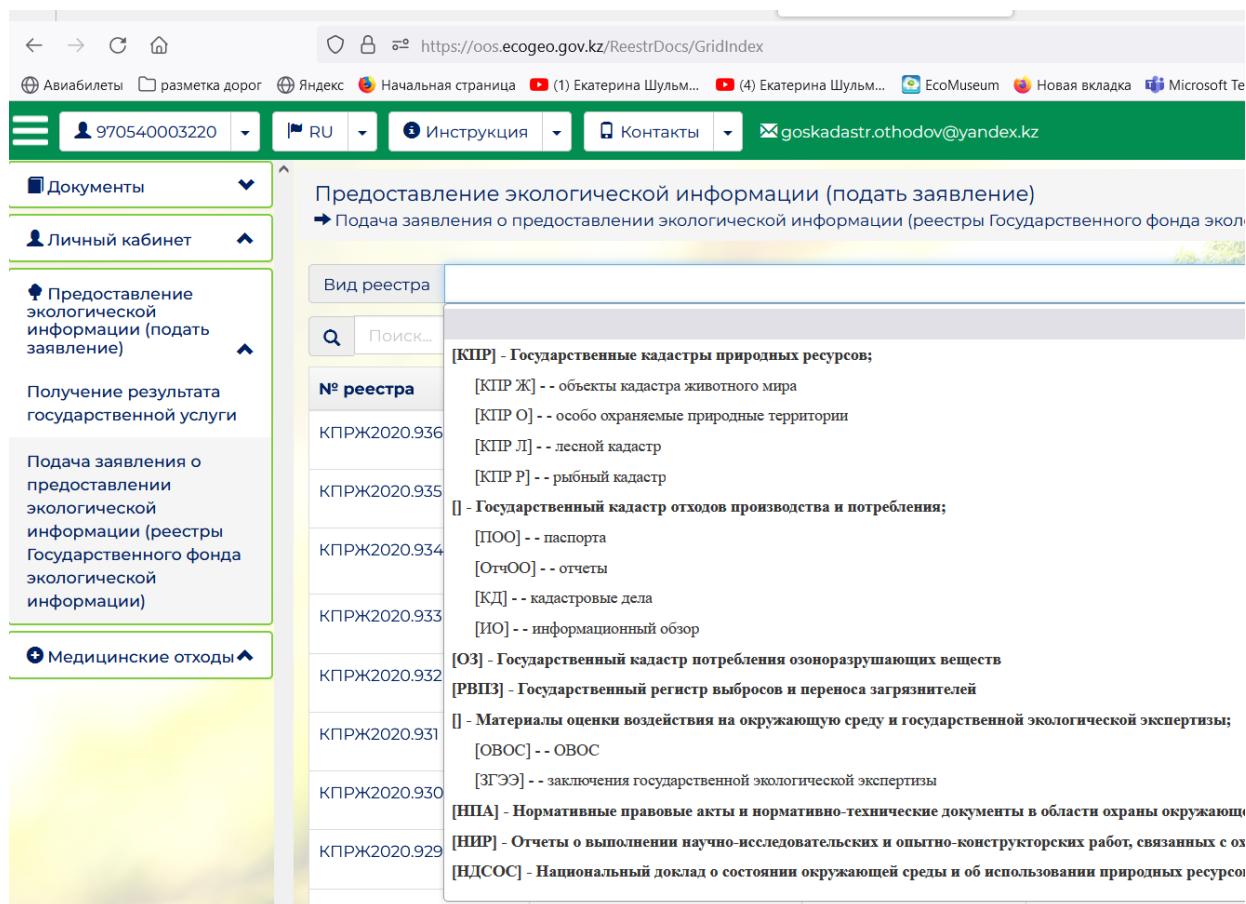
1.1 – сурет – Қазақстан Республикасының электронды үкіметі сайтындағы «Экологиялық ақпаратты ұсыну» қызметінің парағы www.egov.kz.

1.2 – сурет. – ҚР Экология және табиғи ресурстар Министрлігінің (ҚОҚ БАЖ) қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесінің сайты.

1.3 – сурет– «Экологиялық ақпарат ұсыну (өтініш беру)» батырмасы көрсетілген қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесі (ҚОҚБАЖ) сайтындағы жеке кабинет интерфейсі.

1.4 – сурет – ҚОҚ БАЖ сайтының жеке кабинеті интерфейсі, онда қолжетімді ақпарат тізімі көрсетілген. Көміртек кадастры жоқ.

2. Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуін есепке алуды реттеу

Қазақстан Республикасының экология және табиғи ресурстар Министрлігі (ҚР ЭТРМ) климаттың өзгеруі саласындағы халықаралық келісімдердің Қазақстандағы жүзеге асырылуына жауапты жұмыс органы болып табылады және Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес белгіленген ұлттық үлестеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету мақсатында парниктік газдардың (ПГ) шығарындылары мен сіңірілуін мемлекеттік реттеуді жүзеге асырады.

Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуін мемлекеттік реттеу Қазақстанда келесі тәсілдермен жүзеге асырылуы тиіс:

1. Мемлекеттік реттеу құралдарын қолдану, олардың ішінде:
  - көміртегі бюджетін бекіту;
  - көміртегі квоталары;
  - орнату операторларын басқару.
2. Көміртегі бірліктерімен сауда жүргізудің нарықтық механизмін құру.

Көміртегі бюджетін Қазақстан Республикасының көміртегі балансы үшін бес қатарлы күнтізбелік жыл кезеңіне арналған рұқсат етілген шекті көлем деп түсіндіреді.

Көміртегі квоталауы – мемлекеттік орган тарапынан ПГ шығарындыларының жалпы көлеміне сандық шектеулер енгізу және оларды экономикадағы реттелетін секторлардағы квота субъектілері арасында бөлу. Олар:

- энергия өндіру,
- мұнай-газ,
- тау-кен өндіру,
- металлургия,
- химиялық өнеркәсіп,
- өңдеуші өнеркәсіп – цемент, әк, гипс және кірпіш өндіру.

Экологиялық кодекс бойынша мемлекеттік реттеуге алты парниктік газдары жатады:

1. көмірқышқыл газы (CO₂);
2. метан (CH₄);
3. азот тотығы (N₂O);
4. гидрофторкөмірлер (ГФК);
5. перфторкөмірлер (ПФК);
6. күкірт гексафториді (SF₆).

Квоталанатын парниктік газдардың шығарындылары – ПГ шығарындылары, олар әрбір парниктік газдарының ғаламдық жылыту әлеуетіне сәйкес көмірқышқыл газы эквивалентіне қайта есептеледі.

ПГ шығарындылары мен сіңірілулері тонна көмірқышқыл газы эквивалентімен (CO₂) өлшенеді және есептеледі, мұнда тонна CO₂ эквиваленті – бір метрлік тонна CO₂ немесе ғаламдық жылыну әлеуеті бойынша бір метрлік тонна CO₂-ға тең басқа парниктік газдарының массасы. ПГ шығарындылары мен сіңірілулерін есептеу ҚР ЭТРМ әзірленген және бекітілген әдістемелерге сәйкес жүргізіледі.

Жоғарыда аталған парниктік газдарының тізіміне мемлекеттік экологиялық қорғау органымен парниктік газдары ретінде анықталған басқа заттар да енгізілуі мүмкін, егер Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелері, осындай заттарға мемлекеттік реттеу шараларын қабылдауды талап етсе.

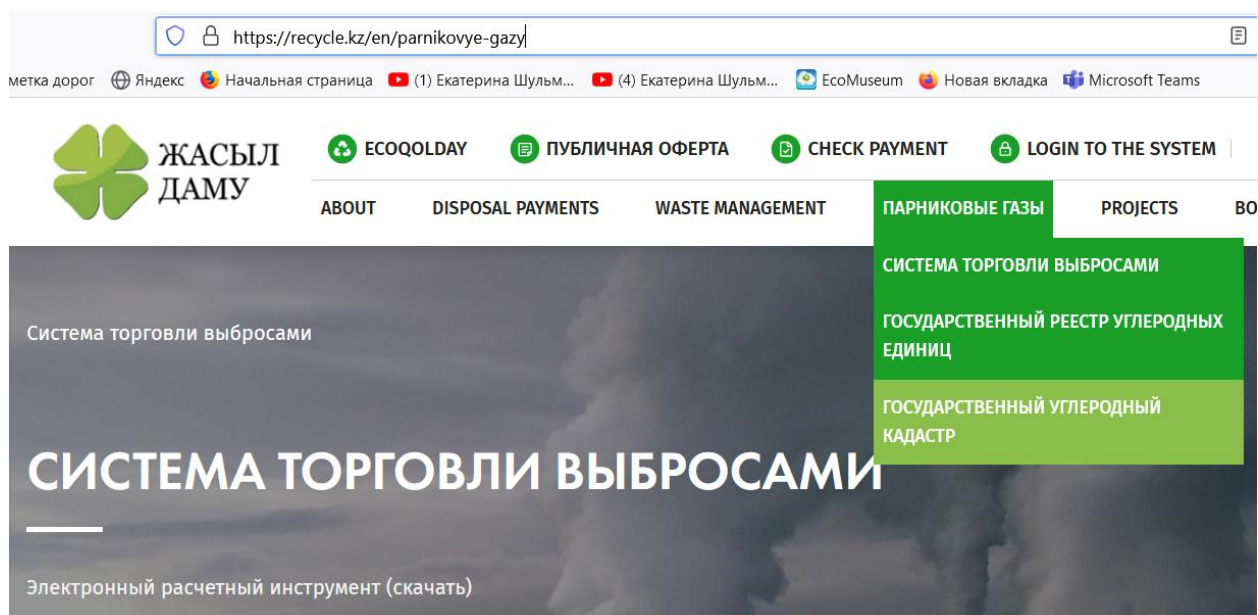
Парниктік газдарының шығарылымдары мен сіңірілуінің мемлекеттік инвентаризациясы – бұл Қазақстандағы ПГ шығарындылары мен сіңірілуінің нақты көлемдерін анықтауға бағытталған ұйымдық іс-шаралар жиынтығы: қажетті деректерді жинау, өңдеу, сақтау және талдау.

Парниктік газдарының шығарындылары мен сіңірілуінің мемлекеттік инвентаризациясын Қазақстан Республикасының экология және табиғи ресурстар Министрлігіне ведомствалық бағынысты ұйым, 2023 жылы «Жасыл Даму» акционерлік қоғамы жүргізеді - <https://recycle.kz/en/parnikovye-gazy> (2.1-сурет).

Парниктік газдарының шығарындылары мен сіңірілуін анықтау үшін мемлекеттік инвентаризация кезінде мыналар қолданылады:

- Қазақстанның отын-энергетикалық теңгерімі деректері,
- статистикалық есеп деректері,
- есептілік міндеттемелерді мойындайтын кәсіпорындардан ұсынылған ПГ шығарындыларының инвентаризациясы туралы есептер.

Парниктік газдарының шығарындылары мен сіңірілуінің мемлекеттік инвентаризациясының толықтығы, ашықтығы мен дұрыстығының бақылауы жыл сайын ҚР ЭТРМ бекіткен ережелерге сәйкес жүргізілуі тиіс (ҚР ЭК 302-бабы, 5-тармағы). Қазіргі уақытта 2022 жылғы 22 ақпандағы ҚР экология, геология және табиғи ресурстар Министрінің № 46 бұйрығымен бекітілген «Парниктік газдарының шығарындылары мен сіңірілуінің мемлекеттік инвентаризациясының толықтығын, ашықтығын және дұрыстығын бақылау ережелері» қолданыста.

2.1 – сурет - ПГ шығарындылары мен сіңірулерінің ұлттық инвентаризациясын жүргізетін ҚР ЭТРМ ведомстволық қарасты ұйым «Жасыл Даму» АҚ сайтының интерфейсі <https://recycle.kz/en/parnikovye-gazy>

2.1. Мемлекеттік көміртегі кадастры

Қысқаша сипаттама

Мемлекеттік көміртегі кадастры төмендегілерді қамтиды:

- 1) парниктік газдарының шығарындыларының көздері туралы мәліметтер,
- 2) қондырғылардың операторлары туралы мәліметтер,
- 3) парниктік газдарының шығарындылары мен сіңірілулері туралы мәліметтер.

Қазақстан Республикасының экология және табиғи ресурстар Министрлігі мемлекеттік көміртегі кадастрын әзірлеуді және жүргізуді ұйымдастырады, сондай-ақ осы кадастрдың деректері

негізінде ПГ шығарындылары мен сіңірілулерінің көлемдеріне мемлекеттік бақылау жүйесін ұйымдастырады, сондай-ақ Қазақстан Республикасының халықаралық келісімдер бойынша жыл сайын есеп беру міндеттемелерін орындауын қамтамасыз етеді.

Қазақстанда ПГ шығарындыларына қатысты мына терминология қолданылады, олардың анықтамалары заңнамалық деңгейде бекітілген:

Қондырғы – ПГ шығарындыларының стационарлық көзі немесе бір өндірістік алаңда орналасқан, бір технологиялық процеспен байланысты бірнеше стационарлық ПГ шығарындыларының көздері.

Стационарлық көзі – бұл ПГ шығарындыларының көзі, оны демонтажсыз ауыстыру мүмкін емес, және оның орналасуы мемлекеттік координаттар жүйесін қолдану арқылы анықталуы мүмкін, немесе бұл ПГ шығарындыларының көзі ауыстырылуы мүмкін, бірақ оны пайдалану процесінде жер бетінен (стационарлық) жылжымайтын орынды қажет етеді.

Қондырғы операторы – орнату мүлкіне немесе заңды түрде пайдаланушы тұлға, физикалық немесе заңды тұлға.

Мемлекеттік көміртегі кадастрына міндетті түрде ПГ шығарындыларының инвентаризациясы туралы есептер беріледі, олар:

1) Квоталанатын қондырғылар – олардың шығарындыларының көлемі жылына 20 мың тонна CO₂ шекті мәнінен асатын реттелетін секторлардағы қондырғылар; квоталанатын қондырғылар бойынша өткен жылға арналған ПГ шығарындыларының инвентаризациясы есебі электрондық түрде мемлекеттік көміртегі кадастрында толтырылады – сайтта (<https://ecocarbon.gov.kz>) (2.2 - сурет) – және міндетті түрде аккредиттелген валидация және верификация органы жүргізетін верификация процедурасынан өтеді;

2) Әкімшілік қондырғылар – шығарындыларының көлемі жылына 10 мыңнан 20 мың тонна CO₂-ге дейінгі реттелетін секторлардағы қондырғылар; әкімшілік қондырғылар бойынша өткен жылға арналған ПГ шығарындыларының инвентаризациясы есебі де электрондық түрде мемлекеттік көміртегі кадастрында (<https://ecocarbon.gov.kz>) толтырылады; алайда, әкімшілік қондырғылар бойынша есеп верификациялауға жатпайды. Мұндай қондырғының операторы (әкімшілік субъектісі) парниктік газдарының шығарындыларын қысқартуға немесе көміртегі офсетін алу мақсатында ПГ сіңірілулерін арттыруға бағытталған жобаның тапсырыс берушісі ретінде қатысуға құқылы.

Аталған орнатулар бойынша ПГ шығарындылары туралы мәліметтер мемлекеттік көміртегі кадастрында беріліп, Экологиялық ақпараттың мемлекеттік қорында (МЭАҚ) <https://ecogofond.kz> сайтында жинақталуы тиіс.

Квоталанатын қондырғылардан шығарындылар мен сіңірілулер көлемін бағалау кезінде қолданылатын парниктік газдарының шығарындыларын есептеу әдістемелері экология саласындағы уәкілетті органмен әзірленіп, бекітіледі (ҚР ЭК 294-бап, 3-тармақ).

Деректердің ашықтығы мен қолжетімділігі

Қазіргі уақытта мемлекеттік көміртегі кадастрының мәліметтері қолжетімді емес.

МЭАҚ сайтында мемлекеттік көміртегі кадастр экологиялық ақпараттың түрлері арасында көрсетілген, бірақ бұл кадастрдың мәліметтері қазіргі уақытта жүктеп алу мен танысу үшін қолжетімді емес (2.3-сурет).

Аталған жұмыстың шеңберінде Қарағанды облысы бойынша ПГ шығарындылары туралы мәліметтер жинау мақсатында мемлекеттік көміртегі кадастрына сұрау жолданды:

1) 2023 жылғы 20 наурызда Экологиялық ақпараттың мемлекеттік қорына жолданған сұрау (1-қосымша), олар жауап ретінде осы мәліметтерге ие емес екенін, өйткені деректер заңнамаға сәйкес (2 - қосымша) оларға мемлекеттік органдар мен ведомстволар тарапынан ұсынылмайтындығын мәлімдеді;

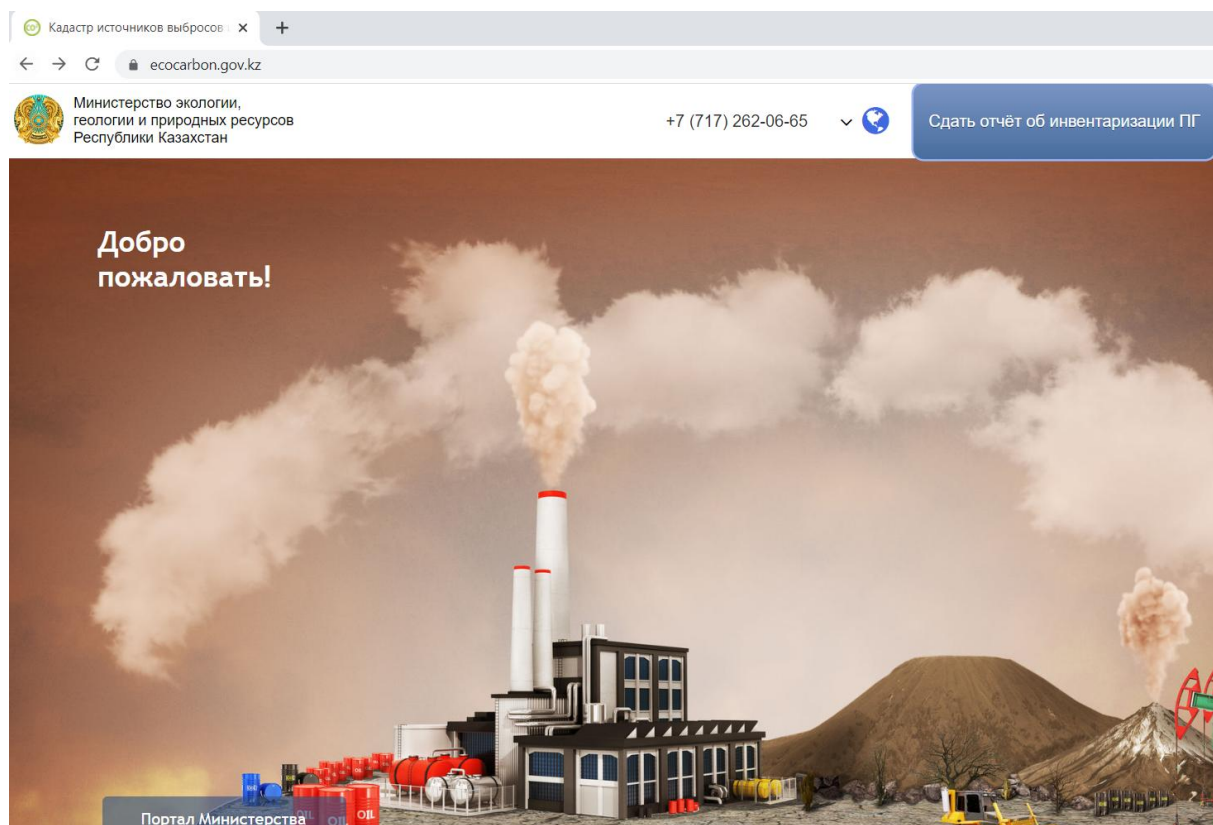
2) 2023 жылғы 18 сәуірде Қазақстан Республикасының экология және табиғи ресурстар Министрлігінің климаттық саясат департаментіне жолданған сұрау (3 - қосымша). 2023 жыл маусым айына дейін Қазақстан Республикасының «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Заңында (11-бап, 10-тармақ) белгіленген мерзімдерді бұза отырып біздің сұрауымызға қандай да бір ақпарат бермеді.

МЭАҚ-дағы ПГ туралы мәліметтердің қолжетімсіздігі мен ҚР ЭТРМ климаттық саясат департаментінен жауап болмауына байланысты, біз Қарағанды облысындағы ірі ПГ шығарындыларының көздеріне тікелей сұрау жібердік (сұраудың үлгісі – 4 - қосымша). Мұндай кәсіпорындардың көпшілігі, мысалы, «Караганда-Энергоцентр» ЖШС (ЖЭО-1, ЖЭО-3), сұрауларға жедел жауап беріп, бізге шығарындылар туралы мәліметтерді ұсынды, қазіргі уақытта оларды өңдеудеміз.

Сондай-ақ, ҚР ЭТРМ ведомствалық қарасты «Жасыл Даму» АҚ ұйымының сайтында мемлекеттік көміртегі кадастры мен көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрін жүргізетініне қарамастан, аталған реестрдің мәліметтері жарияланбайтынын атап өткен жөн.

Деректердің сапасы

Мемлекеттік көміртегі кадастрының деректерінің сапасын бағалау мүмкін емес, өйткені бұл кадастрдың мәліметтері қол жетімді емес. Қосымша белгілер мен бар ақпарат негізінде мемлекеттік көміртегі кадастрының толық емес мәліметтерді қамтитынына қорытынды жасауға болады, себебі барлық әкімшілік субъектілердің шығарындылары туралы ақпаратты қамтымайды.

2.2 - сурет – <https://ecocarbon.gov.kz> сайтының экраннан көшірмесі, онда ПГ шығарындыларының инвентаризациясы бойынша есептер электрондық түрде толтырылып жіберіледі.

https://ecogofond.kz/gosudarstvennyj-fond-jekologicheskoy-informacii/vidy-jekologicheskoy-informacii/

Яндекс Начальная страница (1) Екатерина Шульм... (4) Екатерина Шульм... 24 EcoMuseum Новая вкладка Microsoft Teams

 Единый экологический интернет-ресурс
Министерства экологии, геологии и природных ресурсов
Республики Казахстан

гвенный Фонд экологической информации | Орхусская конвенция | ЭкоИнфоПраво | Национальный доклад | ЭкоКодекс

Виды экологической информации

Виды экологической информации, предоставляемой ГФЭИ (в соответствии с ст. 161 Экологического кодекса Республики Казахстан)

№	Вид экологической информации	Доступ к информации
1.	Государственные кадастры природных ресурсов	Перейти на сайт ecokadastr.kz Скачать реестр Государственного кадастра природных ресурсов
2.	Государственный кадастр отходов	Скачать реестр государственного кадастра отходов
3.	Государственный кадастр потребления озоноразрушающих веществ	Скачать реестр государственного кадастра потребления озоноразрушающих веществ
4.	Государственный углеродный кадастр	Скачать реестр государственного углеродного кадастра
5.	Государственный реестр углеродных единиц	Скачать реестр государственного реестра углеродных единиц

2.3 - сурет – Қазақстанның экологиялық ақпаратының мемлекеттік қоры <https://ecogofond.kz> сайтының скриншоты, онда ұсынылатын мәліметтердің тізімі берілген (4-тармақта мемлекеттік көміртегі кадастры көрсетілген, жүктеу мүмкін емес).

2.2. Мемлекеттік көміртегі квоталар жоспары

Қысқаша сипаттама

Мемлекеттік көміртегі квоталар жоспары – бұл квота саласына кіретін субъектілер арасында бөлінуге тиісті жалпы көміртегі квота саны мен резерв көлемін белгілейтін құжат. Мемлекеттік көміртегі кадастрға (осы есептің 2.1-тарауын қараңыз) квоталанатын субъектілер тарапынан ұсынылған ПГ шығарындыларының инвентаризациясы бойынша есептер негізінде мемлекеттік көміртегі квоталар жоспарына енгізілетін квоталанатын орнатулар тізімі қалыптастырылады.

Мемлекеттік көміртегі квоталар жоспары ҚР ЭТРМ тарапынан әзірленеді және бекітіледі, мемлекеттік көміртегі квоталар жоспарының мерзімі көміртегі бюджеттеу кезеңіне сәйкес келуі тиіс (бес жылдық мерзім). Мемлекеттік көміртегі квоталар жоспарының есептік кезеңі – бір күнтізбелік жыл.

Бос бөлінуге тиісті мемлекеттік көміртегі квоталардың жалпы саны реттелетін экономиканың секторлары арасында есептік нормаларға сәйкес есептеледі. Бос бөлінуге тиісті квоталанатын орнатулар үшін мемлекеттік көміртегі квота саны бенчмаркаларды қолдану арқылы есептеледі.

2022-2025 жылдарға арналған мемлекеттік көміртегі квоталар жоспары, Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар Министрінің 2022 жылғы 11 шілдедегі № 525 бұйрығымен бекітілген, квоталанатын орнатулар саны 199 бірлік, 2023 жылға арналған квота көлемі – CO₂ 163 663 379 тонна. Квоталардың көпшілігі электр энергиясы саласына (57,35%) бөлінген.

2.1 – кесте – Мемлекеттік көміртегі квоталар жоспары. 2022-2025 жылдарға арналған реттелетін салалар бойынша жалпы көміртегі квоталардың көлемі.

Реттелетін сала қызметі	Құрылғылар саны	2022 ж. квота мөлшері, т CO ₂	2023 ж. квота мөлшері, т CO ₂	2024 ж. квота мөлшері, т CO ₂	2025 ж. квота мөлшері, т CO ₂
Электроэнергиялық	89	95 304 595	93 872 608	92 469 647	91 076 361
Мұнай-газ	49	23 039 146	22 692 974	22 353 819	22 017 003
Тау-кен	21	7 334 212	7 224 012	7 116 047	7 008 826
Металлургия	19	30 747 135	30 285 148	29 832 525	29 383 023
Химия	7	1 715 105	1 689 335	1 664 087	1 639 013
Өңдеу (цемент, әк, гипс және кірпіш құрылыс материалдарын өндіру саласында)	14	8 019 802	7 899 302	7 781 244	7 664 000
Барлығы	199	166 159 995	163 663 379	161 217 369	158 788 226
Жалпы көлем		649 828 969			
Резерв		11 816 923	11 643 887	11 460 288	11 299 264

Деректердің ашықтығы, қолжетімділігі

Ұлттық көміртегі квоталарының жоспарының деректері қолжетімді:

1. ҚР ЭТРМ ведомстволық бағынысты, парникті газдардың мемлекеттік инвентаризациясын жүргізетін «Жасыл Даму» АҚ сайты - <https://recycle.kz/ru/parnikovye-gazy>;
2. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры - ұйымның сайтында осындай жоспарлардың реестрі ұсынылған (2.4 - сурет) - <https://ecogofond.kz/gosudarstvennyj-fond-jekologicheskoy-informacii/vidy-jekologicheskoy-informacii/>, оны тиісті сұрау жіберу арқылы алуға болады;
3. Қазақстан Республикасының Нормативтік құқықтық актілерінің Ақпараттық-құқықтық жүйесіндегі сайт - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200028798> - 2022 жылғы 11 шілдедегі

Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар Министрінің № 525 «Ұлттық көміртегі квоталары жоспарын бекіту туралы» бұйрығы.

ҚР 2021 жылғы 02 қаңтардағы Жаңа Экологиялық кодексінің енгізілуімен "көміртегі квоталарының Ұлттық жоспарлары" құрамында реттелетін қызмет салалары бойынша бөліністе, бірақ нақты квоталанатын қондырғылар бойынша бөлінбестен көміртегі квотасы бірліктерінің жалпы саны бойынша ғана деректер бекітілгенін атап өту қажет. 2021 жылғы эконодекстің енгізілуіне дейін «Парникті газдардың шығарындыларын квота бөлудің ұлттық жоспарлары» бекітіліп, онда реттелетін салалар бойынша квоталардың жалпы мәндері мен нақты квоталанатын объектер арасында бөлінген квоталар туралы ақпарат ұсынылған. Қазіргі уақытта квоталарды нақты квоталанатын қондырғылар арасында бөлу туралы ашық қолжетімділікте жоқ деректер қолжетімді бола ма, жоқ па белгісіз.

Көміртегі квоталары туралы мәліметтер ашық емес. Оның ішінде парниктік газдар шығарындыларын негіздейтін есептеулер мен квоталар мөлшерінің негіздемесі жоқ.

Квоталау субъектілері - ұйымдар мемлекетке "парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі бағдарламаларды" ұсынады. Бұл бағдарламалар көпшілікке қол жетімді емес.

Деректердің сапасы

Көміртегі квоталары бойынша деректердің сапасын бағалау оларды негіздейтін деректердің толық болмауына, ашықтығына және қолжетімсіздігіне байланысты мүмкін емес.

№ п/п	Дата регистрации	Реестровый номер	Наименование материала	Организация - исполнитель	Инвентарный номер	Государственный орган (юридическое лицо), предоставивший материалы	Формат хранения (бумажный, электронный)	Место хранения материала в архиве (стеллаж, полка)	Количество экземпляров и приложений	шифр
1.	29.11.2021	НП 2020.1	Национальный план распределения квот на выбросы парниковых газов на 2018 - 2020 годы	-	62491	ДКПЗТ МЭГПР	Э	-	1	НП 2020.1
2	29.11.2021	НП 2021.1	Национальный план распределения квот на выбросы парниковых газов на 2021 год	-	62494	ДКПЗТ МЭГПР	Э	-	1	НП 2021.1
3	23.12.2022	НП 2022-2025.1	Об утверждении национального плана углеродных квот Приказ Министра экологии, геологии и природных ресурсов Республики Казахстан от 11 июля 2022 года № 525. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 13 июля 2022 года № 28798	МЭГПР РК	80951	ДКПЗТ МЭГПР	Э	-	1	НП 2022-2025

2.4 - сурет - ҚР экологиялық ақпараттың Мемлекеттік қорының сайтында ұсынылған көміртегі квоталарының Ұлттық жоспарларының реестрі.

2.3. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрі

Қысқаша сипаттама

Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрі - көміртегі бірліктерін айналымға енгізуге, сақтауға, беруге, сатып алуға, резервтеуге, бұғаттауға, өтеуге, жоюға, айналымнан алуға байланысты операцияларды есепке алудың электрондық жүйесі.

Көміртегі бірлігі дегеніміз - көміртегі квотасының бірлігі немесе көміртегі - отандық офсет, ол көмірқышқыл газының эквивалентінің бір тоннасына тең (көмір - отандық бірлік = көміртегі квотасының бірлігі = көміртегі офсетінің бірлігі = 1 тонна - CO₂ экв).

Көміртегі бірлігі (көміртегі квотасының бірлігі, офсеттік бірлік) - Қазақстандағы көміртегі нарығының субъектілері арасындағы айналым үшін рұқсат етілген тауар.

Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінің мәліметтері квоталау субъектілері арасында бөлінген және қандай да бір операцияға ұшыраған (айналымға енгізілген, берілген, резервтелген, күші жойылған және т.б.) көміртегі бірліктерін есепке алу деректерін көрсетеді. Бұл ретте қазіргі уақытта тек көмірқышқыл газы ғана квоталауға жатады. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінің мәліметтері квоталау субъектілері арасында бөлінген және қандай да бір операцияға ұшыраған (айналымға енгізілген, берілген, резервтелген, күші жойылған және т.б.) көміртегі бірліктерін есепке алу деректерін көрсетеді. Бұл ретте қазіргі уақытта тек көмірқышқыл газы ғана квоталауға жатады.

Мәліметтердің ашықтығы, қолжетімділігі

Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрінің мәліметтеріне, сондай-ақ мемлекеттік көміртегі реестрі деректеріне интернетте еркін қол жетімсіз.

Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрін және Мемлекеттік көміртегі кадастрын жүргізетін ҚР ЭТРМ ведомстволық бағынысты "Жасыл Даму" АҚ ұйымының сайтында осы реестрлердің қандай да бір деректері жарияланбайды.

ҚР ЭТРМ және "Жасыл Даму" АҚ осындай ақпараттың жазбаша сұрауларына жауап ретінде ҚР заңнамасының талаптарын бұза отырып, шығарындылар туралы деректерді ұсынбайды және «ПГ шығарындылары туралы ақпарат коммерциялық құпия болып табылады» деп заңсыз жауап береді (5-қосымшаны қараңыз - Қазақстан Республикасы экология және табиғи ресурстар Министрлігінің 14.08.2023 ж. жауабы парниктік газдар шығарындылары туралы деректерді ұсыну сұрауына берген жауабы).

Деректер сапасы

Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік реестрі деректерінің сапасын осы кадастрдың мәліметтеріне қолжетімділіктің болмауына байланысты бағалау мүмкін емес.

3. Климаттың өзгеруі туралы Біріккен Ұлттар Ұйымының негіздемелік конвенциясы

БҰҰ-ның климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясы (БҰҰ КӨНК)

Қазақстанда 1995 жылдың 4 мамырында ратификацияланды (Қазақстан Республикасының Президентінің 1995 жылғы 4 мамырдағы № 2260 Жарлығы).

БҰҰ негіздемелік конвенциясының Киото хаттамасына 1999 жылдың 12 наурызында қол қойылды (Қазақстан Республикасының Президентінің 1999 жылғы 12 наурыздағы № 84 Жарлығы) және 2009 жылдың 26 наурызында ратификацияланды (2009 жылғы 26 наурыздағы № 144-IV Қазақстан Республикасының Заңы).

3.1. Ұлттық деңгейде анықталған үлестер (ҰДАУ)

Қазақстан 2030 жылдың 31 желтоқсанына дейін елдің көміртегі балансын¹ 1990 жылғы деңгейден кемінде 15%-ға төмендетуді мақсат етеді. Бұл мақсат елдің негізгі экологиялық заңында – Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 283-бабында «Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюдағы ұлттық үлестері» деп бекітілген. Бұл мақсат сондай-ақ Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюда ұлттық деңгейде анықталған үлесінде (ҰДАУ) Париж келісімі бойынша Қазақстанның міндеттемелеріне сәйкес көрсетілген.

Экологиялық кодексте көміртегі балансы нақты шығарындылар көлемінен нақты сіңірулер көлемін алып тастағандағы көлем ретінде анықталады. Нақты шығарындылар мен сіңірулер көлемдері мемлекеттік шығарындылар мен сіңірулер инвентаризациясы кезінде анықталады, оның қысқаша сипаттамасы төменде берілген.

Ұлттық деңгейде анықталған үлестер климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюға Қазақстан Республикасының жаңартылған ұлттық үлесін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 19 сәуірдегі № 313 қаулысымен бекітілді, және олар Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық - құқықтық жүйесі сайтында <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000313> еркін қолжетімді.

Бұл жерде Қазақстанның ҰДАУ реттелетін экономиканың секторлары үшін көміртегі балансын төмендету мақсаттарын орындауға байланысты қандай да бір өлшенетін индикаторларды қамтымайтынын атап өту керек, олар «барлық экономика масштабы бойынша шығарындылардың абсолютті қысқаруын» анықтайды.

3.2. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін ұлттық инвентаризациялау жөніндегі есептер

Қысқаша сипаттама

2009 жылы Киото хаттамасы ратификацияланғаннан кейін Қазақстан жыл сайын кадастр (КЖҰБ) және "жалпы деректер форматындағы электрондық кестелер" (ОФД, Common Reporting Format, CRF ағылш.) туралы Ұлттық баяндамалар түрінде БҰҰ КӨНК хатшылығына парниктік газдар шығарындыларын ұлттық инвентаризация бойынша есептерді ұсынады.), олардың нысаны секторлар бойынша бөліністе парниктік газдар шығарындылары мен сіңіру көлемі бойынша деректерді ұсынуды көздейді:

- «Энергетикалық қызмет»,
- «Өнеркәсіптік процестер және өнімдерді пайдалану» (ӨПӨП),
- «Ауыл шаруашылығы»,

¹ «Углеродный баланс Республики Казахстан определяется как объем фактических выбросов парниковых газов за минусом объема фактических поглощений парниковых газов за установленный период», ст. 283. ЭК

- «Жерді пайдалану, жерді пайдаланудағы өзгерістер және орман шаруашылығы» (ЖПЖПӨШ),
- «Қалдықтар».

Есептерді дайындау кезінде КӨҮЭТ IPCC-XLIX-9 шешімімен 2019 жылғы 12 мамырда бекітілген Парниктік газдардың ұлттық кадастрлары бойынша КӨҮЭТ 2006 жылғы нұсқауларына 2019 жылғы жаңартумен қатар, КӨҮЭТ ұлттық парниктік газдарды түгендеу нұсқауларында көрсетілген 2006 жылғы КӨҮЭТ әдістемесі қолданылады. Ұлттық инвентаризация есептерінің деректері Қазақстанның кез келген әкімшілік-аумақтық бірлігінің (облыс/қала/аудан) шығарындылар көлемдері бойынша деректер алу үшін пайдаланылмайды, себебі шығарындылар көлемдері жалпы Қазақстан бойынша есептеледі, ал бөлініс тек есеп формасында көрсетілген экономиканың секторлары бойынша жүргізіледі («Энергетикалық қызмет», «Өнеркәсіптік процестер және өнімдерді пайдалану» (ӨПӨП), «Ауыл шаруашылығы», «Жер пайдалану, жер пайдалану өзгерістері және орман шаруашылығы» (ЖПЖПӨШ), «Қалдықтар»).

Деректердің ашықтығы, қолжетімділігі

Ұлттық инвентаризация есептері қолжетімді, оларды Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының сайтына (<https://ecogofond.kz>) сәйкес сұрау жасау арқылы алуға болады, онда экологиялық ақпараттың түрлері тізімінде аталған есептер реестрі бар, оны жүктеуге болады (3.1-сурет). 2023 жылдың мамырына 1990-2020² жылдар кезеңіне Қазақстанның шығарындылары мен сіңірілулері жөніндегі соңғы қолжетімді баяндама (3.2-сурет) келтірілген.

Ұлттық инвентаризация есептері БҰҰ³ КӨНК секретариаты сайтында ұлттық кадастр туралы есептер (КЖҰБ, National Inventory Report, NIR) және жалпы деректер форматы электрондық кестелері (ЖДФ, Common Reporting Format – CRF) түрінде еркін қолжетімді.

Сондай-ақ, Қазақстандағы шығарындылар мен сіңірулердің ұлттық инвентаризациясын дайындауға жауапты ведомстволық бағынысты «Жасыл Даму» АҚ сайтында ұлттық инвентаризация есептері (ұлттық есептер) туралы қандай да бір ақпарат, деректер және/немесе сілтемелер жоқ екендігін атап өткен жөн.

Ұлттық электрлендіру үшін парник газдарының шығарындыларын есептеу үшін пайдаланылған бастапқы деректер қолжетімді емес.

Деректердің сапасы

Парниктік газдарының шығарындылары бойынша ұлттық инвентаризация есептері Қазақстандағы шығарындылар көлемдерінің, нақты жалпы шығарындыларға ең жақын мәндерін қамтиды, себебі олар квоталау және әкімшілендіру субъектілерінен шыққан парник газдарының шығарындыларын, сондай-ақ жеке есепке алынбайтын шығарындыларды (мысалы, жеке секторды жылыту үшін отын жағу, қоғамдық және жеке көлікті пайдалану және т.б.) қамтиды.

Парниктік газдарының ұлттық инвентаризациясының деректер сапасын бағалау мүмкін емес, өйткені оларды алуға пайдаланылған бастапқы деректер қолжетімсіз.

---

² [Kazakhstan. 2022 National Inventory Report \(NIR\) | UNFCCC, https://unfccc.int/documents/461955](https://unfccc.int/documents/461955)

³ [Kazakhstan. 2022 National Inventory Report \(NIR\) | UNFCCC, https://unfccc.int/documents/461955](https://unfccc.int/documents/461955)

а дорог Яндекс Начальная страница (1) Екатерина Шульм... (4) Екатерина Шульм... EcoMuseum Новая вкладка Microsoft Teams Prestigious Interaction...

Единый экологический интернет-ресурс
Министерства экологии, геологии и природных ресурсов
Республики Казахстан

Государственный Фонд экологической информации Орхусская конвенция ЭкоИнфоПраво Национальный доклад ЭкоКодекс Контакты

	соответствующий период и отчеты о выполнении определяемых на национальном уровне вкладов Республики Казахстан по сокращению выбросов парниковых газов	соответствующий период и отчеты о выполнении определяемых на национальном уровне вкладов Республики Казахстан по сокращению выбросов парниковых газов
9.	реестр выбросов и переноса загрязнителей	Скачать реестр регистра выбросов и переноса загрязнителей
10.	Национальный доклад Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов, не регулируемых Монреальским протоколом по веществам, разрушающим озоновый слой	Скачать реестр национального доклада Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов, не регулируемых Монреальским протоколом по веществам, разрушающим озоновый слой
11.	государственный реестр объектов исторического загрязнения	Скачать реестр государственного реестра объектов исторического загрязнения
12.	материалы оценки воздействия на окружающую среду и государственной экологической экспертизы, в том числе протоколы общественных слушаний	Скачать реестр материалов оценки воздействия на окружающую среду и государственной экологической экспертизы, в том числе протоколов общественных слушаний
13.	материалы по стратегической экологической оценке в соответствии с пунктом 7 статьи 60 настоящего Кодекса	Скачать реестр материалов по стратегической экологической оценке в соответствии с пунктом 7 статьи 60 настоящего Кодекса
14.	международные договоры по вопросам охраны окружающей среды, участницей которых является Республика Казахстан	Скачать реестр международных договоров по вопросам охраны окружающей среды, участницей которых является Республика Казахстан
15.	документы Системы государственного планирования в Республике Казахстан, затрагивающие вопросы охраны окружающей среды и	Скачать реестр документов Системы государственного планирования в Республике Казахстан, затрагивающих вопросы охраны окружающей

3.1 - сурет – ҚР МЭАҚ сайтының <https://ecogofond.kz> скрині. ПГ көздерінен антропогендік шығарындылар мен сіңірулердің кадастры жөніндегі ҚР ұлттық есептерінің реестрі

D6 Национальный доклад Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотите

№ п/п	Дата регистрации	Реестровый номер	Наименование материала	Организация - исполнитель	Инвентарный номер	Государственный орган(юридическое лицо),представивший материалы	Формат хранения (бумажный, электронный)	Место хранения материала в архиве (стеллаж, полка)	Количество экземпляров приложений	шпфр
1	06.03.2013	НД КАВ 2009.1	Национальный доклад Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов, не регулируемых Монреальским протоколом, за 1990 - 2009 гг.	МООС РК, РГП "КАЗНИИЭК"	2847, 2849	МООС РК	Б/Э	Архив №2	2	НД КАВ 2009.1
2	06.03.2013.	НД КАВ 2010.1	Национальный доклад о Кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов, не регулируемых Монреальским протоколом за 1990-2010 годы	МООС РК, РГП "КАЗНИИЭК"	2846	МООС РК	Э	Архив №2	1	НД КАВ 2010.1
3	29.11.2021	НД КАВ 2018.1	Национальный доклад Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов, не регулируемых Монреальским протоколом, за 1990-2018 гг.	-	62493	МЭГПР РК	Э	-	1	НД КАВ 2018.1
4	29.11.2021	НД КАВ 2019.1	Национальный доклад Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов, не регулируемых Монреальским протоколом, за 1990 - 2019 гг.	-	62492	ДҚПЗТ МЭГПР	Э	-	1	НД КАВ 2019.1
5	07.06.2022	НД КАВ 2020.1	Национальный доклад Республики Казахстан о кадастре антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов не регулируемых Монреальским протоколом, за 1990-2020 гг.	АО"Жасыл даму"	68810	ДҚПЗТ МЭГПР	Э	-	1	НД КАВ 2020.1

3.2 - сурет – ҚР МЭАҚ сайтында ұсынылған озон қабатын бұзатын заттар бойынша Монреаль хаттамасымен реттелмейтін көздерден антропогендік ПГ шығарындылары және сіңірулерінің кадастры жөніндегі ҚР Ұлттық баяндамаларының реестрі

4. Орхус конвенциясы – «Ақпаратқа кіру, шешімдер қабылдауға жұртшылықтың қатысуы және қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша сот әділдігіне қол жеткізу туралы» БҰҰ Еуропалық Экономикалық Комиссиясының конвенциясы

Қысқаша сипаттама

Конвенция мақсаты – қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша сот әділдігіне қол жеткізу және шешімдерді қабылдау үдерісіне жұртшылықтың қатысуы, ақпаратқа қол жеткізу, адамның денсаулығы мен әл-ауқаты үшін қолайлы қоршаған орта, адам құқығын қолдау.

Орхус конвенциясы жұртшылықтың қатысуының негіз болатын үш қағидасымен құрылған:

- Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу.
- Экологиялық маңызды шешімдерді қабылдауда жұртшылықтың қатысуы.
- Қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша сот әділдігіне қол жеткізу.

2003 жылы Конвенция тараптары ластағыш заттардың шығарындылары мен көшірулерінің тіркелімі жөніндегі Киев хаттамасын (ЛШКТ) қабылдады. Қазақстанда ЛШКТ Хаттамасы ратификацияланып, 2019 жылы күшіне енді. Орхус конвенциясы және Киев хаттамасы барлық үш негізгі қағидаттар шеңберінде жұртшылықтың құқықтарын қолдау және іске асыруды қамтамасыз ету бойынша мемлекеттік органдарға бірқатар міндеттемелер жүктейді. Конвенцияны орындаудың уәкілетті мемлекеттік органы ҚР экология және табиғи ресурстар Министрлігі болып табылады.

ҚР Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес ластағыштардың шығарылуы мен көшірілуінің тіркелімі – әркімнің экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету, жұртшылықтың қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысуы, сондай-ақ қоршаған ортаның ластануын болғызбау мен қысқартуға жәрдемдесу мақсатында жүргізілетін ресми интернет-ресурста⁴ ашық қолжетімділікте орналастырылған, ластағыш заттардың қоршаған ортаға эмиссияларының жай-күйі және қоршаған ортаның ластану деңгейлері туралы құрылымданған электрондық дерекқор.

ҚР ЭТРМ осы уақытқа дейін, сонымен қатар халықаралық деңгейде⁵, Регистрдің «деректер базасы» болып табылатыны және шығарындыларды 1) объект және оның географиялық орналасқан жері; 2) қызмет түрі; 3) объект операторы; 4) ластағыш және (немесе) қалдықтар бойынша іздеуді және оларды сәйкестендіруді жүзеге асыруға мүмкіндік беретіндігін декларация жасауды жалғастырады.

«Климат өзгеруіне біздің жауабымыз» бастамасының мақсаттары мен міндеттері аясында жүзеге асырылатын зерттеу шеңберінде, географиялық орналасуына, ластағыш затқа және объектінің операторы бойынша шығарындылар туралы деректерді іздеу негізгі шарт болып табылады, өйткені Қарағанды облысы үшін парниктік газдарының ағымдағы шығарындылар деңгейін түсіну қажет.

Осы зерттеудің нәтижелері ЛШКТ қандай да бір электрондық «құрылымдық деректер базасының» «де-факто» жоқтығын айтуға мәжбүр. Мұндай база заңнама талап еткендей «ресми интернет-ресурста» жоқ болып қана қоймай, оны құру бойынша жұмыстар қаржыландырылғанына қарамастан біздің мәліметтеріміз бойынша мүлдем жоқ.

Ластағыштардың шығарындылары мен көшірілуі тіркеліміне (ЛШКТ, Орхус конвенциясының Киевтік хаттамасы) есептілікті «ЛШКТ жүргізу қағидаларының»⁶ талаптары бойынша есеп беруге міндетті кәсіпорындар («операторлар» экологиялық заңнаманың терминологиясына сәйкес) жылдық шығарындылардың шекті мәндерінен асқан кезде онда аталған қызмет түрлеріне сәйкес ұсынуға тиіс.

ЛШКТ жүргізудің қолданыстағы ережелері Қазақстан Республикасы экология, геология және табиғи ресурстар Министрінің 2021 жылғы 31 тамыздағы № 3461 бұйрығымен бекітілген. Ережелер

⁴ официальный интернет-ресурс <https://prtr.ecogofond.kz/>

⁵ Мырзабай Тоғжан Оразбайқызы. Текущее состояние РВПЗ в РК, ИАЦ МЭГПР РК, Женева, Швейцария, 2022. (unece.org)

⁶ Приказ Министра экологии, геологии и природных ресурсов Республики Казахстан от 31 августа 2021 года № 346

ЛШКТ жүргізу тәртібін, сондай-ақ ластаушы заттардың шығарындылары мен көшірілуі жөніндегі ақпарат беруге міндетті объектілердің операторларына қойылатын талаптарды айқындайды.

Кез келген заттардың шығарындыларын, оның ішінде парниктік газдарының шығарындыларын бағалау әдістемесі «ЛШКТ жүргізу ережелерімен» реттелмеген, бұл ЛШКТ деректерінің дұрыстығын бағалау мен пайдалану мәселесін туындатады.

Бұдан басқа, ЛШКТ-дегі есеп беру жүйесі ҚР заңнамасына сәйкес парниктік газдар және «нормаланатын» ластағыш заттар деп аталатын заттардың шығарындыларын есептеу үшін нақты әдістемелерді пайдалануды регламенттемейді. Мысалы, нормаланатын ластағыш зат ретінде ҚТҚ полигонынан метан шығарындылары қызметке экологиялық рұқсат алу рәсімдері шеңберінде көзделген әдіснамамен бағаланады. Есептеудің бұл әдісі парниктік газдарды мемлекеттік реттеу бойынша есептілік шеңберінде парниктік газ ретінде метан шығарындыларын бағалайтын әдістемеден ерекшеленеді. Парниктік газдар шығарындыларын түгендеу шеңберінде бағаланған ҚТҚ полигонынан метан шығарындыларының мәндері экологиялық рұқсат алу мақсатында метан шығарындыларын нормалау кезінде бағаланған сол ҚТҚ полигонынан метан шығарындыларының мәндерінен өзгеше болады.

ЛШКТ есептілік ұсынылуы тиіс парниктік газдардың тізбесі Мемлекеттік түгендеу жүйесінде мемлекеттік реттеуге жататын ПГ тізбесімен де, БҰҰ КӨНК ҚР есебі бойынша ПГ тізімімен де бірдей емес (0.1 - кестені қараңыз - Қазақстанда әртүрлі есепке алу жүйелерімен жиналатын парниктік газдар шығарындылары туралы мәліметтердің салыстырмалы талдауы). Сонымен қатар, ЛШКТ-не олардың деректерін қосу үшін кәсіпорындардың тізімін шектеуді ескеру қажет. ПГ шығарындылардың жылдық шегі және ЛШКТ мемлекеттік реттеу барысында есептілікте де қолданылады, бірақ бұл шектер бір-біріне сәйкес келмейді. ЛШКТ және басқа есеп беру жүйелеріндегі шекті деректердің бұл маңызды айырмашылығы осы жүйелер жинайтын шығарындылардың жалпы көлемін салыстыруға мүмкіндік бермейді.

Мысалы, CO₂ шығарындылары бойынша деректер ЛШКТ-не олардың шығарындылары көлемі жылына 100 мың т артық болған жағдайда ұсынылуы тиіс, демек, ЛШКТ-дегі CO₂ көлемі 10 мың т/ж көлемінен бастап деректер ұсынылатын мемлекеттік көміртегі кадастрына ұсынылатын деректерге қатысты төмендетілген болып табылады. ЛШКТ-не өнеркәсіптік қондырғылар енетін «әкімшілік субъектілері» деп аталатындар енбеген, олардың CO₂ шығарындылары жылына 10-нан 20 мың тоннаға дейін құрайды және мемлекеттік көміртегі кадастрына есеп беруге міндетті.

Деректердің ашықтығы, қолжетімділігі

«Климат өзгеруіне жауабымыз» бастамасы шеңберінде ЛШКТ деректерінің қолжетімділігін, ашықтығын және сапасын бағалау жұмысы ҚР ЭТРМ ресми интернет-ресурсында – <https://prtr.ecogofond.kz/>⁷ жүргізілді. ЛШКТ деректері ондағы фрагментті түрде ұсынылған, сайт, әдетте, ҚР ЭТРМ сайтында қолжетімсіз.

ЛШКТ деректер базасы жоқ және / немесе қолжетімсіз - ЛШКТ есептілігі бойынша деректер заң бойынша талап етілетіндей "құрылымдық деректер базасына" жинақталмаған және ЭТРМ ұлттық және халықаралық деңгейде декларирленген. ЛШКТ деректері қарапайым жиынтық кесте түрінде де қол жетімді емес. Ресми интернет-ресурста ұсынылған барлық ақпарат <https://prtr.ecogofond.kz> әр түрлі форматтағы жеке файлдар түрінде (*.pdf; *.jpg; *.png және т.б.) ЭТРМ үшін кәсіпорындардың сканерленген қағаз жүзіндегі есептері. Көптеген файлдардың сапасыздығы, сканер шегінің дұрыс таңдалмағанына және файлдарды қатты қысып жібергеніне байланысты пайдалануға мүмкіндік бермейді. Экокодекстің талаптарын бұза отырып (22-бап, 7-т.,15-т.)⁸ деректер базасының және сұраулардың тиісті интерфейсінің болмауына байланысты экологиялық кодексте көрсетілген нақты параметрлер бойынша ақпаратты іздеуді жүзеге асыру мүмкін емес, оның ішінде:

- нысан және оның географиялық орны;

⁷ На момент выхода данного отчета сайт недоступен

⁸ [Статья 22. Регистр выбросов и переноса загрязнений](#)

- қызмет түрі;
- объект операторы;
- ластағыш зат және/немесе қалдық;
- шығарындылар жүзеге асырылатын қоршаған ортаның құрамдас бөлігі (атмосфера, су ортасы, жер ресурстары, жер қойнауы);
- ластағыш заттарды көшірілуінің соңғы нүктесі
- қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру операцияларының түрі.

ЛШКТ ресми интернет-порталы (<https://prtr.ecogofond.kz/otchety-rvpz/>) көп жағдайда қол жетімді емес. Зерттеу барысында қол жетімділік уақытының техникалық талдауы сайттың зерттелетін кезеңінде жұмыс істемегенін көрсетті.

Uptime/period (UTC)

Статистика: Недельная		
Дата	Аптайм	Продолжительность простоя
2023-08-21	0%	4 дн. 3 ч.
2023-08-14	0%	7 дн.
2023-08-07	0%	6 дн. 23 ч.
2023-07-31	0%	7 дн.
2023-07-24	0%	7 дн. 1 sec
2023-07-17	0%	5 дн. 18 ч.

4.1 - сурет – Зерттеу кезеңінде ЛШКТ есептері сайтының қолжетімділігін талдау нәтижелері (аптайм (uptime ағылш.) көрсеткіші сайттың қанша уақыт бойы қолжетімді болғанын көрсетеді)

Ұсынылған деректердің толықтығы. ЛШКТ сайтында мәлімделген есептері бар файлдардың болмауы. Қарағанды облысының кәсіпорындары үшін сайтта 2016-2021 жылдар кезеңінде ЛШКТ 501 есебінің бары мәлімделді, оның ішінде есептердің 73,65%-ы жүктеуге қолжетімді болса, қалған есеп файлдары жоқ немесе олар үшін дұрыс емес сілтемелер көрсетілген.

Деректер сапасы

Компания атаулары стандартталмаған және бір кәсіпорын үшін әр жылдардағы есептерде өзгереді, сондықтан белгілі бір компания үшін шығарындылардың өзгеруін қадағалау мүмкін емес.

Заттардың атаулары ЛШКТ ережелерінің талаптарына сәйкес келмейді, оның ішінде есептердегі ПГ атаулары көбінесе ЛШКТ ережелеріне сәйкес талап етілетіндермен сәйкес келмейді, бұл шығарындыларды қосып есептеуді болдырмайды. Есептерде берілген мәліметтердің тек 43,51% - ы ғана заттардың есептік топтарына дұрыс аталған және жіктелген. Жүктеуге болатын есеп файлдарының барлық жарияланған шығарындылар туралы деректердің тек 32% - ы қолжетімді және жарамды.

ЛШКТ есептеріне ұсыну үшін заттарды есепке алу әдістемесі регламенттелмеген. ЛШКТ есебіне арналған парниктік газдар шығарындыларын есептеу әдістері реттелмеген. Кәсіпорындар қолданатын әдістер халықаралық стандарттар мен нұсқаулықтарға сәйкес келмейді (мысалы, СҰҰ 14064-1 немесе IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories).

ЛШКТ парниктік газдар шығарындылары туралы деректердің сапасын бақылау және тексеру рәсімдері Қазақстан заңнамасымен регламенттелмеген. Сапаны тексеру және бақылау ақпаратты жинаудың, өңдеудің және ұсынудың барлық кезеңдерінде жүргізілмейді.

5. Әртүрлі есепке алу және есеп беру жүйелеріндегі парниктік газдар шығарындылары бойынша мәліметтердің болуын, сапасын, қолжетімділігін және салыстырымдылығын салыстырмалы талдау нәтижелері

Қазақстан КӨНК және Орхус конвенциясы шеңберінде қабылдаған міндеттемелер шеңберінде Ұлттық заңнаманың және халықаралық заңнаманың талаптарын орындау үшін дайындалатын ПГ-ды шығару және сіңіру жөніндегі мәліметтерді салыстырмалы талдау нәтижелеріне сәйкес (4.1-кесте) мынадай қорытынды жасауға болады.

Парниктік газдар шығарындыларын есептеудің үш параллель жүйесі

Қазақстанда осы шығарындыларды есепке алуға іс жүзінде қатысы жоқ, өзара корреляцияланбаған және бір-бірімен салыстыруға келмейтін бірнеше бір мезгілде жұмыс істейтін жүйелер жұмыс істейді:

- БҰҰ КӨНК ұлттық есептерді қалыптастыру үшін пайдаланылатын мемлекеттік түгендеу;
- квоталау және әкімшілендіру субъектілері кәсіпорындарының мемлекеттік көміртегі кадастрына есептілігі;
- кәсіпорындардың ластағыш заттар шығарындылары мен көшірілу тіркеліміне есеп беруі.

ҚР ЭТРМ ведомстволық бағынысты ұйымы "Жасыл Даму" АҚ жүргізетін БҰҰ КӨНК есебі бойынша ПГ мемлекеттік инвентаризациясы. Мемлекеттік инвентаризация қорытындысы ҚР парниктік газдар шығарындыларының ұлттық инвентаризациясы жөніндегі есептер болып табылады; олар БҰҰ КӨНК хатшылығына кадастр туралы Ұлттық баяндамалар (КЖҰБ, National Inventory Report, NIR, engl) және жалпы деректер форматындағы электрондық кестелер (ДЖФ, Common Reporting Format – CRF, engl.) түрінде ұсынылады.

Осы жүйеде ПГ шығарындыларын бағалау экономиканың 5 секторы үшін жүргізіледі:

- энергетикалық қызмет,
- өндірістік процестер және өнімді пайдалану (ӨПӨП),
- қалдықтар,
- ауыл шаруашылығы және жерді пайдалану,
- жерді пайдаланудағы өзгерістер және орман шаруашылығы.

Осы жүйедегі шығарындыларды бағалау Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің ұлттық статистика бюросы жинайтын және дайындайтын Қазақстанның отын-энергетикалық теңгерілімі (ОЭТ) туралы деректерді пайдалана отырып, КӨӨСТ парниктік газдарын ұлттық инвентаризациясының басшылық қағидаттарында баяндалған 2006 жылғы КӨӨСТ әдіснамасы бойынша жүргізілетін есептеулерге сүйенеді.

Инвентаризация жүргізілетін БҰҰ КӨНК есептілік нысандарында бар ПГ тізбесіне парниктік газдар мен заттардың 12 тобы - көмірқышқыл газы (CO₂), метан (CH₄), азот оксиді (N₂O), гидрофторкөміртекттер (ГФҚ), перфторкөміртекттер (пфқ), күкірт гексафториді (SF₆), метан емес газдар (NF₆), органикалық қосылыстар, көміртек монооксиді (CO), азот трифториді (NF₃), аммиак (NH₃), азот оксидтері (NO_x), күкірт диоксиді (SO₂).

Деректердің қолжетімділігі мен сапасы

Ұлттық кадастрлар (КЖҰБ) және электрондық деректер кестелері (ДЖФ) түріндегі қорытынды есепті деректер БҰҰ КӨНК ресми сайттарында қолжетімді.

КӨӨСТ әдіснамасына сәйкес, ПГ шығарындыларын есептеу үшін бастапқы және аралық деректерге қол жетімділіктің болмауына байланысты деректер сапасын бағалау мүмкін емес.

Мемлекеттік көміртек кадастрына ПГ шығарындылары бойынша кәсіпорындарды есептеу квоталанатын (ПГ шығарындыларының көлемі жылына 20 мың тоннадан астам CO₂) және

әкімшілендірілетін (ПГ шығарындыларының жылдық көлемі 10-нан 20 мың тоннаға дейін CO₂ - экв.) және ПГ шығарындыларын түгендеу бойынша есептеулермен жүзеге асырылады, олардың бір бөлігі верификациялауға жатады (квоталау субъектілерін есептеу).

Есептеуге экономиканың 6 реттелетін секторы жатады:

- электроэнергетикалық,
- мұнай-газ,
- тау-кен,
- металлургия,
- химия өнеркәсібі,
- өңдеу өнеркәсібі - цемент, әк, гипс және кірпіш өндірісі.

Реттелетін салаларға "қалдықтар" және "ауыл шаруашылығы" секторлары, ПГ мемлекеттік инвентаризация жүйесінде бағаланатын ПГ шығарындылары кірмейтінін атап өткен жөн.

Бұл жүйеде шығарындыларды бағалау Қазақстанда бекітілген және КӨӨСТ 2006 мемлекеттік инвентаризациясы жүйесінде қолданылатын әдістемеден ерекшеленетін әдіснамаға сүйенеді. ПГ бөлігі үшін шығарындыларды бағалау бойынша бекітілген әдіснамалар жоқ, мысалы, күкірт гексафториді (SF₆) және гидрофторкөміртекттер шығарындыларын бағалау үшін (ГФҚ, бұрын қолданылған әдістеме 02.11.2022 бұйрығымен жойылды), оның орнына жаңасы қабылданбады.

Кәсіпорындар жүргізетін ПГ инвентаризациясының ПГ тізіміне Экокодекс талаптарына сәйкес парниктік газдар мен заттардың 6 тобы кіреді - көмірқышқыл газы (CO₂), метан (CH₄), азот оксиді (N₂O), гидрофторкөміртекттер (ГФҚ), перфторкөміртекттер (ПФҚ), күкірт гексафториді (SF₆).

Деректердің қолжетімділігі мен сапасы

Ұлттық және халықаралық заңнаманың талаптары бұзылған, деректер қол жетімді емес. Деректер сапасын бағалау мүмкін емес.

Ластағыштардың шығарындылары мен тасымалы тіркеліміне (ЛШКТ, Орхус конвенциясының Киев хаттамасы) есептеулерді «ЛШКТ жүргізу қағидаларының»⁹ талаптары бойынша жылдың шекті мәндерінен асып кеткен есеп беруге міндетті кәсіпорындар (экологиялық заңнама терминологиясына сәйкес «операторлар»), онда санамаланған қызмет түрлеріне сәйкес ұсынуға тиіс.

ЛШКТ есептеулері үшін жылдық ПГ шығарындыларының шекті мәндері мемлекеттік көміртегі кадастрына кәсіпорындардың берген ПГ шығарындылары бойынша есептерінің шекті мәндерімен сәйкес келмейді. ЛШКТ мен басқа есеп беру жүйелеріндегі шекті деректердің бұл маңызды айырмашылығы осы жүйелер жинаған шығарындылардың қосылғанда шыққан көлемін салыстыруға мүмкіндік бермейді.

Парниктік газдардың тізбесі ЛШКТ, Мемлекеттік инвентаризация жүйесінде мемлекеттік реттеуге жататын ПГ ұсынылуы тиіс есептеулер тізбесімен де, БҰҰ КӨНК ҚР есептеулері бойынша ПГ тізімімен де бірдей емес.

ЛШКТ есеп беру нысандарында болатын ПГ тізіміне 11 парниктік газдар мен заттар тобы кіреді - көмірқышқыл газы (CO₂), метан (CH₄), азот оксиді (N₂O), гидрофторкөміртекттер (HFC), перфторкөміртекттер (PFC), күкірт гексафториді (SF₆), метан емес органикалық қосылыстар, көміртегі тотығы (CO), аммиак (NH₃), азот оксидтері (NO_x), күкірт диоксиді (SO₂).

ЛШКТ деректері сайт жұмыс істеп тұрған қысқа уақыттарда ҚР ЭТРМ сайтында ішінара қолжетімді. Көбінесе сайт қол жетімді емес.

Кез келген заттардың шығарындыларын, оның ішінде парниктік газдар шығарындыларын

⁹ Приказ Министра экологии, геологии и природных ресурсов Республики Казахстан от 31 августа 2021 года № 346

бағалау әдістемесі «ЛШКТ жүргізу ережелерімен» реттелмеген, бұл ЛШКТ деректерінің сапасын, дұрыстығын және жарамдылығын бағалауды күрделендіреді.

Қол жетімді деректердің сапасы өте төмен. Заңнамаға сәйкес талап етілетін құрылымдық деректер базасы жоқ, қол жетімді деректер сканерленген қағаз нысандарының файлдары болып табылады. Бұл файлдардың едәуір бөлігі заңнамада талап етілетін ЛШКТ есептерінің нысандары болып табылмайды. Есептерде берілген мәліметтердің тек 43,51%-ы ғана заттардың есептік топтарына дұрыс аталған және жіктелген. Қарағанды облысының кәсіпорындары үшін есептердің тек 73,65%-н ғана жүктеуге болады. Осылайша, барлық есептер деректерінің тек 32% - ы шектеулі пайдалану үшін жарамды.

ЛШКТ деректерінің қолжетімсіздігі, фрагменттілігі және сапасының төмендігі Қарағанды облысына ПГ шығарындыларын сандық талдауын жүргізуге мүмкіндік бермейді.

ҚР әкімшілік бірліктерінің аумақтары үшін ПГ шығарындылары туралы деректер және оларды мемлекеттік жоспарлау үшін пайдалану

Қазақстанда жұмыс істеп тұрған парниктік газдарды есепке алудың үш жүйесінің ешқайсысы әкімшілік бірліктердің аумағына байланыстыра отырып, оларды есепке алмайды. Бұл облыстардағы, аудандардағы, қалалардағы парниктік газдар шығарындыларын бағалауды мүмкін емес етеді. Шығарындылар көздерін олардың орналасқан жері бойынша байланыстыру заңнама бойынша кәсіпорындардың ПГ түгендеуі үшін де, ЛШКТ шеңберіндегі кәсіпорындардың есептеулері үшін де талап етілетінін атап өткен жөн. ЛШКТ деректер базасы Экологиялық кодекстің талаптарына сәйкес шығарындылар көзінің орналасқан жері бойынша деректерді іріктеу мүмкіндігін беруі тиіс.

Әкімшілік бірліктердің аумағына тиесілі парниктік газдар шығарындылары туралы деректердің болмауы облыстардың, аудандардың және қалалардың аумақтары үшін парниктік газдар шығарындыларын азайту көлемін бағалауды және мақсатты жоспарлауды болдырмайды. ПГ шығарындылары мен сіңірулерінің көлемі бойынша, оның ішінде өңірлер бойынша бөліністе сенімді және салыстырылатын деректердің еркін қол жеткізуінде болмау мәселесі өте өткір болып табылады, өйткені бұл деректер әкімдіктерге 5 жылдық кезеңге (астаналарға, облыстарға, республикалық бағыныстағы қалаларға) өздері құратын «қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін» құру кезінде қажет. Қажетті көрсеткіштердің ішінде парниктік газдар шығарындыларын азайтудың жиынтық көлемі де бар. «Нысаналы көрсеткіштер» жалпы облыс үшін де, халық саны 100 000 адамнан асатын облыс аудандары мен елді мекендер үшін де индикаторларды; сапаның экологиялық нормативтерінің бұзылуы анықталған ЕҚТА және басқа да елді мекендер мен аумақтарды (акваторияларды) қамтуға тиіс. Қазіргі қолданыстағы нысаналы көрсеткіштерде ПГ шығарындылары туралы қажетті деректер жоқ.

Қорытындылар

1. Қазақстанда парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуіне қатысты экологиялық ақпараттың көпшілігі, атап айтқанда, Мемлекеттік көміртегі кадастры, Мемлекеттік көміртегі бірліктер реестрі, ПГ шығарындыларын азайту бойынша іс-шаралар жоспары, Ұлттық көміртегі квота жоспарлары бойынша квоталарды бөлу туралы мәліметтер, ЛШКТ дерекқоры мен мәліметтері, экологиялық кодексінің талаптарына қарамастан, еркін қолжетімсіз.

2. Парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуін есепке алу әкімшілік-аумақтық бірліктер (облыстар, республикалық маңызы бар қалалар және Астана) бойынша бөліністе жүргізілмейді, бұл ҰДАҮ¹⁰ оқшаулауға, қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін, ПГ шығарындыларын төмендету жоспарларын әзірлеуге және оларды жергілікті деңгейде реттеуге мүмкіндік бермейді. Әкімшілік бірліктердің аумақтарындағы шығарындылар көлемі бойынша деректерді жергілікті атқарушы органдар ғана емес, сонымен қатар ҚР экология және табиғи ресурстар Министрлігінің өзі де мұндай мәліметтерді білмейді.

3. ПГ есепке алу мен есептеулердің үш жүйесінің қатар болуы (БҰҰ КӨНК Ұлттық баяндамалар дайындау шеңберінде ПГ мемлекеттік инвентаризациясы, кәсіпорындардың мемлекеттік көміртегі кадастрына ұсынуға арналған ПГ инвентаризациясы, ЛШКТ) оларда ұсынылған деректердің дұрыстығы мен сапасы туралы елеулі алаңдаушылық туғызады. Барлық үш жүйе экономиканың әртүрлі салаларын және әртүрлі кәсіпорындарды ескереді, жылдық шығарындылардың әртүрлі шектерін пайдаланады, ПГ әртүрлі тізімдерін ескереді, ПГ шығарындыларын әртүрлі әдістермен бағалайды. Үш жүйенің деректері бір-бірімен салыстыруға келмейді.

ПГ шығарындылары мен сіңірілуін есепке алудың бірыңғай тәсілінің болмауы экономиканың реттелетін салалары мен кәсіпорындары үшін айқындалған квоталар мөлшеріне сәйкес күмән туғызады. БҰҰ КӨНК Ұлттық баяндама жасау кезінде бүкіл елдің ПГ мемлекеттік инвентаризациясы КӨӨСТ әдіснамасы негізінде жүргізіледі, ал ұлттық көміртегі квоталары ҚР-да бекітілген және КӨӨСТ әдіснамасынан ерекшеленетін әдіснама бойынша бағаланатын квоталау және әкімшілендіру субъектілерін түгендеу деректері негізінде дайындалады. ЛШКТ үшін деректерді есептеудің әдістемелік тәсілі реттелмеген. Әр түрлі есеп жүйелерінің деректерін салыстыру мүмкіндігі жоқ.

---

¹⁰ ОНУВ - Определяемые на национальном уровне вклады в сокращение парниковых газов, согласно обязательствам Казахстана по Парижскому соглашению к РКИК ООН

5.1 кесте – Қазақстанда парниктік газдардың шығарындылары туралы ақпараттарды жинаудың әртүрлі есептеу жүйелері бойынша салыстырмалы талдау.

№ п/п	Оцениваемый параметр	Источники данных о выбросах парниковых газов		
		Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов в РКИК ООН ¹¹	Государственный углеродный кадастр	Регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ)
	Краткая характеристика	После ратификации Казахстаном Киотского протокола в 2009 году Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов ежегодно предоставляются в Секретариат РКИК ООН в виде национальных докладов о кадастре (НДК, NIR) и электронных таблиц ОФД (Common Reporting Format – CRF)	Государственный углеродный кадастр содержит в себе сведения: <ul style="list-style-type: none"> • об источниках выбросов ПГ, • об операторах установок, • о количестве выбросов и поглощений ПГ 	Регистр выбросов и переноса загрязнителей – это структурированная электронная база данных о выбросах загрязнителей (вредных веществ, поступающих в окружающую среду), размещенная в открытом доступе на официальном интернет-ресурсе, которая ведется в целях обеспечения права каждого на доступ к экологической информации и участие общественности в процессе принятия решений по вопросам, касающимся окружающей среды, а также содействия предотвращению и сокращению загрязнения окружающей среды
1.	На основании каких сведений формируются данные	Статистические данные по отраслям экономики и по формулировке экокодекса – «данные предприятий» (в	Отчеты об инвентаризации выбросов парниковых газов	Отчетность в Регистр выбросов и переноса загрязнителей

¹¹ В скобках номера таблиц отчетности в Общем формате данных (ОФД)

№ п/п	Оцениваемый параметр	Источники данных о выбросах парниковых газов		
		Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов в РКИК ООН ¹¹	Государственный углеродный кадастр	Регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ)
		НДК не указано использовались данные предприятий или нет)		
2.	Ответственный за проведение инвентаризации выбросов ПГ и подготовку отчетности	Подведомственная организация Министерства экологии и природных ресурсов РК – АО «Жасыл Даму» (по состоянию на 2023 год) https://recycle.kz/en/parnikovye-gazy	Предприятия-операторы квотируемых (объем выбросов ПГ больше 20 тыс. тонн CO ₂ в год) и администрируемых (объем выбросов ПГ от 10 до 20 тыс. тонн CO ₂ в год) установок	Операторы, осуществляющие виды деятельности, на которые распространяются требования о представлении отчетности в РВПЗ
3.	Виды деятельности, на которые распространяется требование о представлении сведений о выбросах ПГ	Сектора (5):	Регулируемые сектора экономики (6):	Виды деятельности (9):
		Энергетическая деятельность (Энергетическая промышленность (1.А.1 ОФД), Обрабатывающая промышленность и строительство (1.А.2 ОФД), Транспорт (1.А.3 ОФД), Другие сектора (1.А.4 ОФД), Прочие источники (1.А.5 ОФД), Летучие выбросы (1.В ОФД)	Электроэнергетическая	Энергетика
		Промышленные процессы и использование продуктов (ППИП) производство минеральных материалов (2.А), химической промышленности	Нефтегазовая Горнодобывающая Металлургическая Химическая Обрабатывающая в части производства: • цемента,	Производство и обработка металлов Промышленность по переработке минерального сырья Химическая промышленность Производство и обработка бумаги и древесины

№ п/п	Оцениваемый параметр	Источники данных о выбросах парниковых газов		
		Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов в РКИК ООН ¹¹	Государственный углеродный кадастр	Регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ)
		(2.B), металлургической промышленности (2.C), использования растворителей и неэнергетических продуктов из топлива (2.D), электронной промышленности (2.E), использования фторированных заменителей ОРВ (2.F), производства и использования других продуктов (2.G).	<ul style="list-style-type: none"> • извести, • гипса • кирпича 	
		Отходы удаление твердых бытовых отходов (ТБО) (категория 5.A ОФД); очистка и сброс бытовых и промышленных сточных вод (СВ) (категория 5.D ОФД); выбросы закиси азота от бытовых стоков (категория 5.D ОФД); сжигание медицинских отходов (категория 5.C ОФД).	Отсутствует	Управление отходами и сточными водами
		Сельское хозяйство выбросы CH ₄ при внутренней ферментации с/х животных (категория 3A ОФД);	Отсутствует	Интенсивное животноводство и аквакультура Продукты животноводства и растениеводства из сектора

№ п/п	Оцениваемый параметр	Источники данных о выбросах парниковых газов		
		Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов в РКИК ООН ¹¹	Государственный углеродный кадастр	Регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ)
		выбросы CH ₄ и N ₂ O от систем сбора, хранения и использования навоза (категория 3В ОФД); выбросы CH ₄ при выращивании риса (категория 3С ОФД); выбросы N ₂ O из обрабатываемых почв (категория 3D ОФД); выбросы CO ₂ при удобрении мочевинной (категория 3Н ОФД).		производства пищевых продуктов и напитков
		Землепользование, изменения в землепользовании и лесное хозяйство ЗИЗЛХ, ЛХДВЗ: Лесные земли (F), Возделываемые земли (C), Пастбищные угодья (G), Водно- болотные угодья (W), Поселения (E), Прочие земли (Other) и Заготовленные лесоматериалы (HLWP).	Отсутствует	
		Отсутствует	Отсутствует	Прочие виды деятельности
4.	Пороговые значения для видов деятельности, на	Не предусмотрены	Объем выбросов экв. CO ₂ – более 10 тыс. тонн в год, в том числе: – 10-20 тыс. тонн CO ₂ в год – администрируемые (не котируемые) установки (отчетность не	Пороговые значения для мощности производств установлены для части видов деятельности (приложение 1 к Правилам ведения РВПЗ)

№ п/п	Оцениваемый параметр	Источники данных о выбросах парниковых газов		
		Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов в РКИК ООН ¹¹	Государственный углеродный кадастр	Регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ)
	которые распространяется требование о представлении сведений о выбросах ПГ		<p>верифицируется, квоты не определяются, не участвует в торговле квотами)</p> <ul style="list-style-type: none"> – более 20 тыс. тонн CO₂ в год - квотируемые установки (отчетность верифицируется, участвует в торговле квотами) 	
5.	Методология, которая применяется для оценки выбросов ПГ	<p>Методология МГЭИК 2006 г., изложенная в Руководящих принципах национальных инвентаризаций парниковых газов МГЭИК</p> <p>При переводе эмиссий в эквивалент CO₂ использовались значения потенциала глобального потепления (ПГП), которые содержатся в приложении к решению 24/CP.19 «Пересмотр руководящих принципов РКИК ООН для представления информации о годовых кадастрах Сторон, включенных в приложение I к Конвенции».</p> <p>Значение ПГП для метана составляет 25, а закиси азота - 298. Расчеты частично производятся на методологическом Уровне 1. Для</p>	<p>Методики по расчету выбросов и поглощения парниковых газов, утвержденные Приказом Министра экологии и природных ресурсов РК от 17 января 2023 года № 9, в т.ч.</p> <p>10 методик по расчету выбросов ПГ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – от сжигания горючих газов – от котлов ТЭС, ТЭЦ и котельных – от добычи нефти и газа – от производства чугуна, стали, агломератов и окатышей – от производства цемента и извести – от производства алюминия, ферросплавов, свинца и цинка – в лесном хозяйстве – от добычи угля открытым и закрытым способом – от производств химической промышленности – от производства стекла, керамики и минеральных материалов 	<p>Правила ведения РВПЗ не определяют методологию оценки выбросов загрязнителей, относящихся к парниковым газам, сведения о которых должны быть представлены в РВПЗ. Сведения в РВПЗ по выбросам ПГ предоставляются предприятиями на основании отчетов об инвентаризации выбросов ПГ, которые они обязаны подготовить в случае отнесения их к субъектам администрирования или квотирования. В противном случае, операторы, на которых не распространяется требование о представлении отчетов об инвентаризации ПГ, но распространяется требование о представлении данных в РВПЗ, сведения по выбросам ПГ при заполнении форм отчетности заполняют на свое усмотрение (чаще всего, не заполняют вовсе, считая эти данные не</p>

№ п/п	Оцениваемый параметр	Источники данных о выбросах парниковых газов		
		Отчеты по национальной инвентаризации выбросов парниковых газов в РКИК ООН ¹¹	Государственный углеродный кадастр	Регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ)
		ключевых категорий источников в основном используются уровни 2 и 3.		относящимися к их деятельности).
6.	Перечень парниковых газов, по которым представляется информация	1) диоксид углерода (CO ₂) 2) метан (CH ₄) 3) закись азота (N ₂ O) 4) гидрофторуглероды (ГФУ) 5) перфторуглероды (ПФУ) 6) гексафторид серы (SF ₆) 7) неметановые органические соединения 8) монооксид углерода 9) трифторид азота 10) аммиак (NH ₃) 11) оксиды азота NO _x 12) диоксид серы	1) диоксид углерода (CO ₂) 2) метан (CH ₄) 3) закись азота (N ₂ O) 4) гидрофторуглероды (ГФУ) 5) перфторуглероды (ПФУ) 6) гексафторид серы (SF ₆)	1) диоксид углерода (CO ₂) 2) метан (CH ₄) 3) закись азота (N ₂ O) 4) гидрофторуглероды (ГФУ) 5) перфторуглероды (ПФУ) 6) гексафторид серы (SF ₆) 7) неметановые органические соединения 8) монооксид углерода 9) аммиак (NH ₃) 10) оксиды азота NO _x 11) диоксид серы

Қосымшалар

1 - қосымша – Экологиялық ақпараттың мемлекеттік қорынан мемлекеттік көміртек кадастры жөніндегі мәліметтерді ұсынуды сұрау

**Карагандинский областной
Экологический Музей**

100012 Казахстан, Караганда,
пр. Бухар Жырау 47
E-mail: tp@ecomuseum.kz
t/f(7212) 41-33-44
50-45-61, 50-45-62

Исх. № 44/03 от «20» марта 2023 г.
< запрос сведений государственного
углеродного кадастра >

**И.о. Генерального директора
РГП на ПХВ «Информационно-аналитический
центр охраны окружающей среды»
Министерства экологии и природных ресурсов РК
Г-ну Айдарханову Р.Р.**

Уважаемый Рустам Рамазанович!

ОО Карагандинский областной Экологический Музей при поддержке Европейского союза реализует проект «Участие гражданского общества в смягчении последствий изменения климата в Карагандинской области», в рамках которого планируется оценить вклад Карагандинской области в выбросы парниковых газов Казахстана и разработать для данного региона план мероприятий по смягчению воздействия на климат.

Согласно Экологическому кодексу РК Государственный фонд экологической информации (ГФЭИ) ведется в целях обеспечения реализации права общественности на доступ к экологической информации (п.2, ст.25), источником информации для которого, среди прочего, является Государственный углеродный кадастр (пп.4) п.6, ст.25).

Настоящим письмом просим оказать содействие в предоставлении сведений Государственного углеродного кадастра Республики Казахстан по объемам выбросам и поглощению парниковых газов (ПГ) субъектами квотирования и администрирования всего Казахстана за период с 2015 по 2021 годы.

Указанные сведения просим предоставить в разбивке по операторам установок и регионам Казахстана и направить в электронном виде на следующие реквизиты:

- 1) Организация, запрашивающая сведения: ОО Карагандинский областной Экологический Музе (БИН 970540003220)
- 2) Адрес электронной почты: tp@ecomuseum.kz
- 3) Контакты для связи: 87072523676 Маликова Айгуль Дуйсембаевна, директор

Также отмечаем, что указанные сведения не могут быть нами запрошены в электронном виде посредством портала www.egov.kz, как это предусмотрено Правилами оказания государственной услуги «Предоставление экологической информации», так как в выпадающем списке реестровых книг базы данных ГФЭИ такой вид реестра, как «Государственный углеродный кадастр» вообще отсутствует.

Благодарим за сотрудничество,
С уважением, директор
ОО Карагандинский областной
Экологический Музей

Маликова А.Д.

2 – қосымша – Мемлекеттік көміртегі кадастры мәліметтерінің жоқтығы жайындағы мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының жауабы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ		МИНИСТЕРСТВО ЭКОЛОГИИ, ГЕОЛОГИИ И ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
«Қоршаған ортаны қорғаудың ақпараттық-талдау орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны		Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения «Информационно-аналитический центр охраны окружающей среды»
010000, Астана қ., Мәңгілік ел даңғылы, 11/1 тел.: +7 7172 24 83 45, e-mail: iac.info@mail.ru		010000, г. Астана, пр. Мәңгілік Ел, 11/1 тел.: +7 7172 24 83 45, e-mail: iac.info@mail.ru
№ <u>04-2-14/2282</u> <u>05.04.2023</u>		
		Директору ОО «Карагандинский областной Экологический музей» г-же Маликовой А.Д.
<i>На письмо №44/03 от 20 марта 2023 г.</i>		
		Уважаемая Айгуль Дуйсембаевна,
		<p>РГП «Информационно-аналитический центр охраны окружающей среды» МЭПР РК относительно предоставления сведений Государственного углеродного кадастра Республики Казахстан по объемам выбросов и поглощению парниковых газов субъектами квотирования и администрирования всего Казахстана за период с 2015 по 2021 годы сообщает следующее.</p>
		<p>В соответствии с пунктом 11 Правил ведения Государственного фонда экологической информации (утвержденных постановлением Правительства Республики Казахстан от 09 августа 2021 года №316) государственные органы в рамках своей компетенции предоставляют по запросу подведомственной организации достоверную и полную информацию за предыдущий год.</p>
		<p>Согласно подпункту 4 пункта 6 статьи 25 Экологического кодекса источником информации государственного фонда экологической информации является государственный углеродный кадастр. В 2022 году на запрос экологической информации в МЭПР РК по реестру углеродного кадастра экологическая информация в ГФЭИ не предоставлялась.</p>
		<p>В связи с тем, что сведения Государственного углеродного кадастра Республики Казахстан по объемам выбросов и поглощению парниковых газов субъектами квотирования и администрирования всего Казахстана за период с</p>
000589		

2015 по 2021 годы отсутствуют в Государственном фонде экологической информации, ваш запрос перенаправлен в Министерство экологии и природных ресурсов Республики Казахстан (копия письма прилагается).

Приложение: на 1 л.

С уважением,

И.о. Генерального директора

Р. Айдарханов

*исп. Ескендинова Г. А.
т. 8 (717) 24 88 92*

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИГИ
РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО ЭКОЛОГИИ,
ГЕОЛОГИИ И ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

«Қоршаған ортаны қорғаудың
ақпараттық-талдау орталығы»
шаруашылық жүргізу құқығындағы
республикалық мемлекеттік кәсіпорны

Республиканское государственное
предприятие на праве хозяйственного ведения
«Информационно-аналитический центр
охраны окружающей среды»

010000, Астана қ., Мәңгілік ел даңғылы, 11/1
тел.: +7 7172 24 83 45, e-mail: iac.info@mail.ru

010000, г. Астана, пр. Мангилик Ел, 11/1
тел.: +7 7172 24 83 45, e-mail: iac.info@mail.ru

№ 04-2-17/2281

05.04.2023

Қазақстан Республикасының
Экология және табиғи
ресурстар министрлігі

Көшірме: ҚБ «Қарағанды
облыстық экологиялық
мұражай»

«Қоршаған ортаны қорғау ақпараттық-талдау орталығы» РМҚ-на «Қарағанды облыстық экологиялық мұражайы» ҚБ-нен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік көміртегі кадастры бойынша мәліметтерді ұсынуға қатысты 2023 жылғы 20 наурыздағы №44/03 хаты келіп түсті.

Экологиялық кодекстің 25-бабының 6-тармағының 4-тармақшасына сәйкес мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының бекітілген ақпарат көзі мемлекеттік көміртегі кадастры болып табылады.

Мемлекеттік органдар Экологиялық ақпараттың мемлекеттік қорын жүргізу қағидаларының (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 9 тамыздағы №316 қаулысымен бекітілген) 11-тармағына сәйкес мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде ведомстволық бағынышты ұйымның өтініші бойынша өткен жылға сенімді және толық ақпаратты ұсынады. 2022 жылы көміртегі кадастрының тізімі бойынша ҚР ЭТРМ экологиялық ақпаратты сұратуы бойынша МЭАҚ-на экологиялық ақпарат ұсынылмаған.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты 2015 жылдан бастап 2021 жылға дейінгі кезеңге Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында квоталар мен әкімшілік субъектілерінің парниктік газдар шығарындылары мен жұтылуының көлемдері туралы, Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорында олардың болмауына Қазақстан Республикасының Мемлекеттік көміртегі кадастрынынан ақпарат алуға жәрдемдесуіңізді сұраймыз.

Қосымша: 1 бет.

Құрметпен,

Бас директордың м.а

Р. Айдарханов

орн. Ескендірова Г. А.
т. 8 (717) 24 88 92

000587

3 - қосымша – ҚР ЭТРМ климаттық саясат және жасыл технологиялар Департаментінен мемлекеттік көміртек кадастры жөніндегі мәліметтерді ұсынуды сұрау

**Карагандинский областной
Экологический Музей**

100012 Казахстан, Караганда,
пр. Бухар Жырау 47
E-mail: tp@ecomuseum.kz
t/f (7212) 41-33-44
50-45-61, 50-45-62

Исх. № 40/03 от «13» марта 2023 г.
< запрос сведений государственного
углеродного кадастра >

Заместителю
Директора департамента климатической
политики и зеленых технологий
Министерства экологии и природных
ресурсов Республики Казахстан
Г-же Сабиевой С.С.

Уважаемая Сауле Сагдатовна!

ОО Карагандинский областной Экологический Музей при поддержке Европейского союза реализует проект «Участие гражданского общества в смягчении последствий изменения климата в Карагандинской области», в рамках которого планируется оценить вклад Карагандинской области в выбросы парниковых газов Казахстана и разработать для данного региона план мероприятий по смягчению воздействия на климат.

Настоящим письмом просим оказать содействие в предоставлении сведений Государственного углеродного кадастра Республики Казахстан по объемам выбросам и поглощению парниковых газов (ПГ) субъектами квотирования и администрирования Казахстана за период с 2015 по 2021 годы.

Просим направить сведения в электронном виде в разбивке по операторам установок и регионам на адрес: tp@ecomuseum.kz.

Благодарим за сотрудничество,
С уважением, директор
ОО Карагандинский областной
Экологический Музей

Маликова А.Д.

**Карагандинский областной
Экологический Музей**

100012 Казахстан, Караганда,
пр. Бухар Жырау 47
E-mail: tp@ecomuseum.kz
t/f (7212) 41-33-44
50-45-61, 50-45-62

Исх. № 57/04 от «06» апреля 2023 г.
< запрос сведений отчетности ПГ и РВПЗ >

**Генеральному директору
ТОО «Караганда Энергоцентр»
Г-ну Идрисову С.М.**

Уважаемый Сабырғали Мухаметкалиевич!

ОО Карагандинский областной Экологический Музей при поддержке Европейского союза реализует проект «Участие гражданского общества в смягчении последствий изменения климата в Карагандинской области», в рамках которого планируется оценить вклад Карагандинской области в выбросы парниковых газов Казахстана и разработать для данного региона план мероприятий по смягчению воздействия на климат.

Во исполнение указанного проекта мы осуществляем сбор сведений по выбросам парниковых газов источниками выбросов Карагандинской области, в связи с этим просим предоставить следующие данные:

- 1) данные отчетов об инвентаризации парниковых газов вашего предприятия за 2015-2022 годы – объемы выбросов парниковых газов в разбивке по годам и по парниковым газам, а также в общем объеме тонн экв. CO₂;
- 2) данные отчетов в регистр выбросов и переноса загрязнителей (РВПЗ) за 2015-2022 годы – объемы выбросов загрязнителей в атмосферный воздух в разбивке по годам и по загрязнителям.

Обращаем Ваше внимание, что запрашиваемые данные относятся к экологической информации в соответствии с Экологическим кодексом РК (глава 4, ст.17, п.1, пп.2, 4 и 8), и обладатели экологической информации, к которым относятся, среди прочих, физические и юридические лица в части обладаемой ими экологической информации (ст.18 ЭК РК, п. 3, пп.4) – обязаны предоставлять экологическую информацию по запросу, при этом «никто не вправе требовать от заявителя, обратившегося с запросом о предоставлении экологической информации, представления обоснования своей заинтересованности в получении такой информации».

Кроме того, информация о количественных и качественных показателях эмиссий в окружающую среду не может быть признана коммерческой или иной охраняемой законом тайной (ст. 20 ЭК РК).

Указанные данные просим предоставить в срок не более пятнадцати календарных дней согласно Закону РК «О доступе к информации» (ст.11, п.10) в электронном виде на языке запроса на следующие реквизиты:

- 1) Организация, запрашивающая сведения: ОО Карагандинский областной Экологический Музей (БИН 970540003220)
- 2) Адрес электронной почты: tp@ecomuseum.kz
- 3) Контакты для связи: 87072523676 Маликова Айгуль Дуйсембаевна, директор

Открытость вашего предприятия и готовность к сотрудничеству поможет достоверно оценить выбросы парниковых газов в регионе и выработать эффективные меры для смягчения воздействия на климат.

**Надеемся на плодотворное сотрудничество,
С уважением, директор
ОО Карагандинский областной
Экологический Музей**

Маликова А.Д.

5 - қосымша – Қазақстан Республикасының экология және табиғи ресурстар Министрлігінің 14.08.2023 ж. парниктік газдардың шығарындылары жөніндегі мәліметтерді ұсыну сұрауына берген жауабы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЭКОЛОГИЯ
ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР
МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО
ЭКОЛОГИИ
И ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана қ., Мәңгілік Ел даңғылы, 8
«Министрліктер үйі», 14-кіреберіс
тел.: +7 7172 74 08 44

010000, с. Астана, пр. Мәңгілік Ел, 8
«Дом министерства», 14 подмезд.
тел.: +7 7172 74 08 44

ОО «Карагандинский областной
Экологический Музей»

На № 40/03
от 23 апреля 2023 года

Министерство экологии и природных ресурсов Республики Казахстан (далее – *Министерство*) рассмотрев ваше письмо, касательно предоставлении сведений Государственного углеродного кадастра Республики Казахстан по объемам выбросов парниковых газов субъектами квотирования, сообщает следующее.

Согласно пункту 8 статья 28 Предпринимательского кодекса Республики Казахстан от 29 октября 2015 года информация, составляющая коммерческую тайну, не может быть разглашена без согласия субъекта предпринимательства, за исключением информации, по которой имеется вступившее в законную силу решение суда, или иных случаев, установленных настоящим Кодексом.

В этой связи, необходимо получить разрешения от субъектов квотирования о получении данных.

Первый Вице-министр

Н. Шарбиев

Исп.: Д. Мелдекүл
74-08-74
d.meldekul@ecogeo.gov.kz

Согласовано

Дата: 14.08.2023 10:42. Копия электронного документа. Версия СЭД: Documentolog 7.16.3. Положительный результат проверки ЭЦП

Климаттық бастамаларымыз туралы ақпаратты мына сайттардан оқыңыз:

<https://www.ecocitizens.kz> және <https://ecomuseum.kz>

ЭкоМұражай Қарағандыда 1995 жылы құрылған. Оның миссиясы - қоғамның өзекті экологиялық мәселерін шешудегі және қоғамдағы демократиялық процестерді дамытудағы рөлін арттыру үшін Орталық Қазақстан аумағында экологиялық ақпаратты жинау және тарату. ЭкоМұражай жұртшылықтың хабардарлығын арттыруға, оны қоршаған ортаны қорғау, зерттеу және экологиялық таза технологияларды енгізу бойынша іс-шараларға тартуға бағытталған.

Арника қоршаған ортаны жақсартуға ұмтылатын адамдарды біріктіреді. Табиғи байлық тек сияпат емес, оны болашақ үшін сақтау міндеті деп санаймыз. Арника 2001 жылы құрылғаннан бері Чехиядағы ең маңызды экологиялық ұйымдардың біріне айналды. Біз өз жұмысымызды жұртшылықты тартуға, фактілерге негізделген шешімдерге және коммуникацияға негіздейміз. Біз Чехияда да, шетелде де қоғамдық науқан жүргіземіз. Арника табиғатты қорғауға, улы заттар мен қалдықтарға және экологиялық әділеттілікке бағытталған.

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСТЫҚ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МҰРАЖАЙЫ

Қазақстан, Қарағанды қ., Бұқар Жырау данғ., 47

Тел.: +7 (7212) 41-33-44; 50-45-61; 50-45-62

E-mail: ecomuseum@ecomuseum.kz

www.ecomuseum.kz

